

**SYTUACJA BANKÓW
W OKRESIE STYCZEŃ-WRZESIEŃ 2010 R.**

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2010**

OPRACOWANIE:
ANDRZEJ KOTOWICZ
PRZY WSPÓŁPRACY WYDZIAŁU ANALIZ SEKTORA BANKOWEGO
W DEPARTAMENCIE NADZORU SEKTORA BANKOWEGO
PION NADZORU BANKOWEGO
URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI

W okresie I-IX 2010 r. sytuacja **sektora bankowego pozostała stabilna**. Oceniając poszczególne obszary należy stwierdzić:

- Bieżąca **sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra**,
- Bieżąca **sytuacja w zakresie płynności krótkoterminowej jest dobra. Niezadowolająca jest natomiast sytuacja w zakresie płynności średnio- i długoterminowej**, przejawiająca się brakiem sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień oraz brakiem odpowiedniego poziomu finansowania średnio- i długoterminowego.

W tym kontekście za niekorzystne należy uznać dalsze **wyhamowanie tempa wzrostu bazy depozytowej**, co ma związek z redukcją oprocentowania depozytów, poprawą koniunktury na rynku kapitałowym i nadal trudną sytuacją na rynku pracy. Z drugiej strony nastąpił wzrost finansowania z sektora finansowego i budżetowego.

- Utrzymuje się ograniczony poziom aktywności banków w niektórych segmentach rynku będący pochodną niepewności, co do przyszłego rozwoju sytuacji (zarówno banków, jak i klientów) oraz silnego pogorszenia jakości portfela kredytowego (w konsekwencji zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych obszarach). **Głównym obszarem rozwoju akcji kredytowej są kredyty mieszkaniowe**, a w mniejszym również **kredyty dla drobnych przedsiębiorstw. W pozostałych segmentach występuje stagnacja**.

Niski poziom aktywności kredytowej przełożył się m.in. na wzrost zakupu bonów pieniężnych i obligacji skarbowych.

- **Poprawa wyników finansowych** dokonała się **głównie dzięki silnemu zredukowaniu kosztów odsetkowych** oraz podniesieniu marż na nowo udzielanych kredytach, co przełożyło się na znaczny wzrost wyniku odsetkowego. Poprawie sprzyjało też podniesienie opłat i prowizji oraz utrzymanie dyscypliny kosztów.

Podstawowym obciążeniem wyników są nadal rosnące odpisy z tytułu kredytów konsumpcyjnych, skoncentrowane głównie w mniejszych instytucjach.

- **Głównym obszarem ryzyka jest jakość portfela kredytowego, która uległa silnemu pogorszeniu** na skutek nadmiernego rozluźnienia standardów polityki kredytowej oraz zmniejszenia tempa wzrostu gospodarki w ub.r., co z pewnym opóźnieniem przełożyło się na sytuację finansową części kredytobiorców. Dotyczy to **przede wszystkim segmentu klientów detalicznych, w obszarze consumer finance**.

Za niekorzystne należy uznać rozluźnienie w polityce kredytów mieszkaniowych, przejawiające się ponownym rozszerzeniem oferty walutowych kredytów mieszkaniowych (głównie przez małe banki), bardzo dużym wzrostem udziału kredytów o wysokich LTV (rekordowo wysoki udział kredytów o LTV > 80%) i bardzo długim okresie kredytowania.

Oceniając perspektywy rozwoju sytuacji w najbliższych okresach należy zachować ostrożność. Wynika to z niepewności, co do przyszłego rozwoju sytuacji makroekonomicznej oraz możliwej realizacji ryzyka kredytowego zakumulowanego w bilansach banków w wyniku konwersji ryzyka walutowego i ryzyka stopy procentowej klientów banków. Ponadto trzeba mieć na uwadze, że pomimo obserwowanego ożywienia gospodarczego i poprawy funkcjonowania rynków finansowych, w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki nadal utrzymują się napięcia i niepewność. Głównymi obszarami niepokojów jest sytuacja fiskalna niektórych krajów UE, trwałość i siła ożywienia w USA oraz stopniowe zacieśnianie polityki gospodarczej w Chinach. Tym samym **nadal utrzymuje się podwyższony poziom ryzyka działalności sektora bankowego** i banki muszą uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne przy formułowaniu strategii działania.

SPIS TREŚCI

1	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW	5
1.1	Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja makroekonomiczna	5
1.2	Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja na rynku finansowym	6
2	GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO	10
2.1	Działalność kredytowa i inwestycyjna	11
2.2	Źródła finansowania działalności	19
3	WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO.....	23
4	GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	28
4.1	Płynność.....	28
4.2	Ryzyko kredytowe.....	29
4.3	Adekwatność kapitałowa	32
5	DZIAŁANIA NADZORCZE W 2010 R.	34
	SPIS WYKRESÓW	35
	SPIS TABEL	36

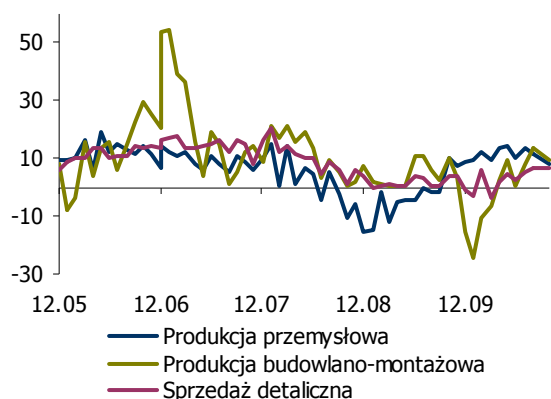
1 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW

1.1 Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja makroekonomiczna

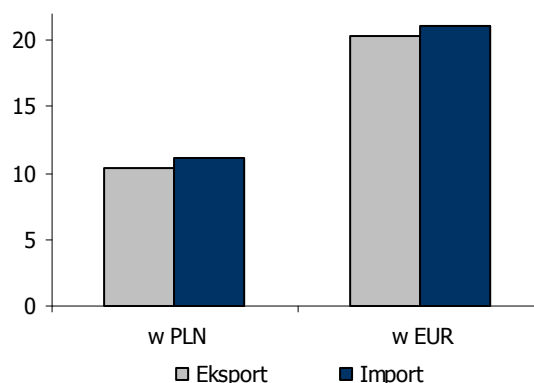
W okresie I-IX br. nastąpiło **przyspieszenie ożywienia polskiej gospodarki**¹ (według wstępnych szacunków tempo wzrostu PKB w I kwartale br. wyniosło 3,0%, w II 3,5%, a w III 4,2%), przejawiające się m.in.:

- wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu (o 10,7% w całym okresie I-IX br.), przy czym wzrost odnotowano we wszystkich głównych działach. Z drugiej strony wystąpił spadek produkcji budowlano-montażowej (o 1,5%), który po części wynikał z długiej zimy,
- stopniowym wzrostem sprzedaży detalicznej oraz wyraźnym ożywieniem wymiany handlowej z zagranicą,
- poprawą wyników finansowych sektora przedsiębiorstw (o 12,5%),
- stopniową poprawą sytuacji na rynku pracy, przejawiającą się nieznacznym wzrostem zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz spadkiem stopy bezrobocia choć była ona wyższa niż we wrześniu ub.r. (we wrześniu br. wynosiła 11,5%, wobec 12,1% w grudniu ub.r. i 10,9% we wrześniu ub.r.). Tempo wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw pozostało niskie (2,9% wobec 4,6% w okresie I-IX ub.r.), ale dzięki umiarkowanemu wzrostowi cen, siła nabywczą płac brutto zwiększyła się (realny wzrost płac w okresie I-IX br. wyniósł 0,4%),
- stopniową poprawą w zakresie budownictwa mieszkaniowego (liczba mieszkań oddanych do użytkowania zmniejszyła się o 15,5%, ale liczba mieszkań których budowę rozpoczęto wzrosła o 16,2%),
- poprawą oceny klimatu koniunktury, choć w III kwartale uległa ona ponownemu pogorszeniu.

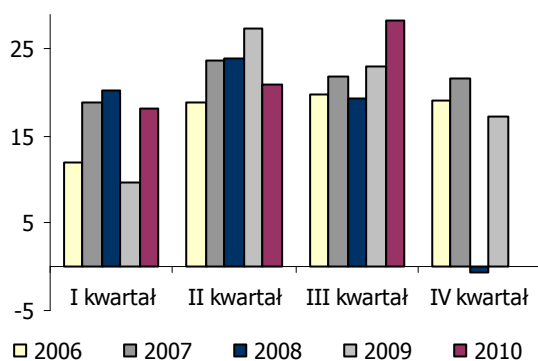
Wykres 1.
Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%)

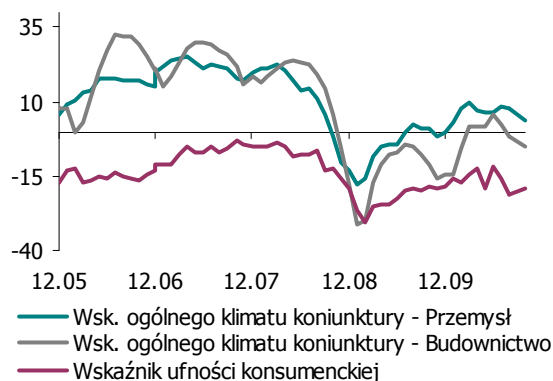
Wykres 2.
Zmiana wymiany handlowej – I-IX 2010 / I-IX 2009 (%)

Wykres 3.
Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł)

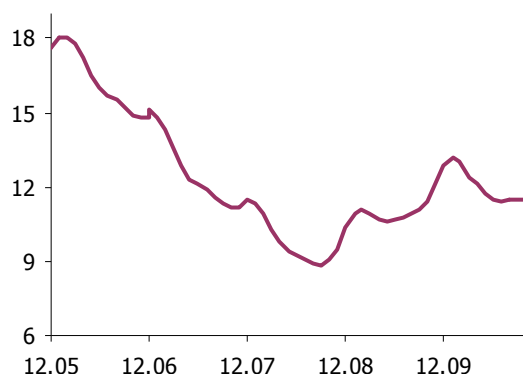
Wykres 4.
Wskaźniki klimatu koniunktury

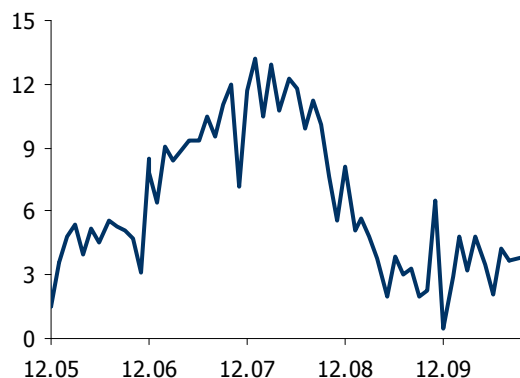
Źródło: GUS

¹ Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju I-III kwartał 2010 r.”, GUS.

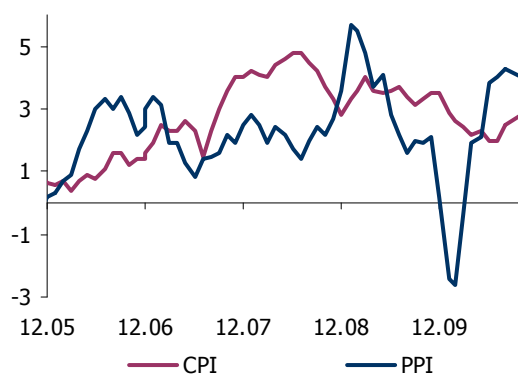
Wykres 5.
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)

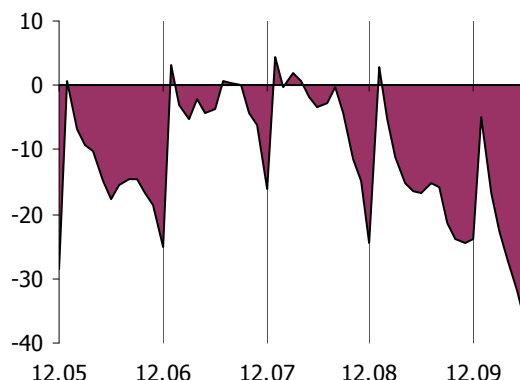
Wykres 6.
Roczne tempo wzrostu wynagrodzeń brutto w sek. przeds. (%)

Wykres 7.
Roczne wskaźniki inflacji (%)

Wykres 8.
Wynik budżetu państwa (mld zł)

Źródło: GUS

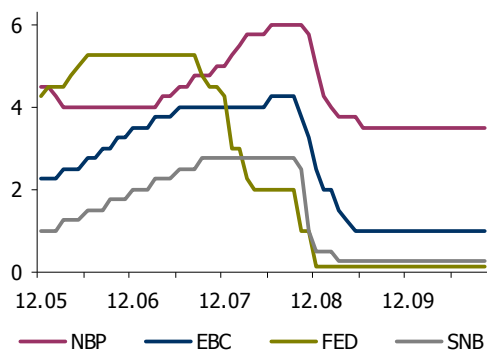
Pomimo wyraźnych sygnałów ożywienia, dynamika procesów inflacyjnych pozostała pod kontrolą (choć odnotowano znaczne przyspieszenie wzrostu wskaźnika PPI). W szczególności wskaźnik inflacji CPI uległ zmniejszeniu i ponownie znalazł się w paśmie dopuszczalnych odchyień od celu inflacyjnego.

Należy jednak zaznaczyć, że pomimo ożywienia gospodarki, **nadal znajduje się ona pod silną presją otoczenia zewnętrznego**, a w szczególności niepewności co do rozwoju sytuacji u głównych partnerów handlowych Polski oraz znacznej zmienności nastrojów na rynkach finansowych. Istotnym ograniczeniem może być też szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych, które może doprowadzić do przekroczenia kolejnych progów ostrożnościowych, co zmusiłoby rząd do radykalnego ograniczenia wydatków w krótkim terminie, a to miałyby negatywne skutki dla wzrostu gospodarki w krótkim okresie.

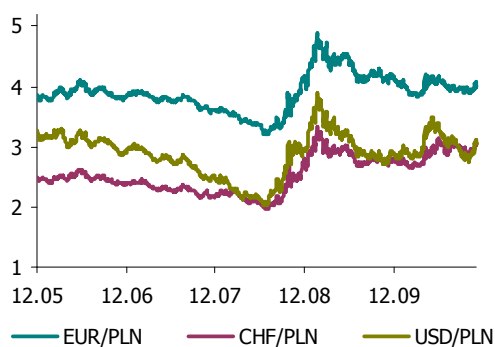
1.2 Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja na rynku finansowym

Sytuacja na globalnym rynku finansowym nadal charakteryzowała się podwyższoną zmiennością wynikającą ze zmian nastrojów inwestorów, kształtowanych przez informacje dotyczące perspektyw rozwoju poszczególnych krajów i regionów. Najważniejsze obawy inwestorów były związane z sytuacją niektórych krajów strefy euro (głównie krajów tzw. grupy PIIGS), oceną siły i trwałości ożywienia gospodarki amerykańskiej oraz narzędzi stosowanych przez FED w celu pobudzenia wzrostu, jak też z oceną wpływu na globalną gospodarkę stopniowego zacieśniania polityki gospodarczej w Chinach. Pomimo to sytuacja na rynku finansowym była zdecydowanie stabilniejsza niż na jesieni 2008 r. i na początku 2009 r.

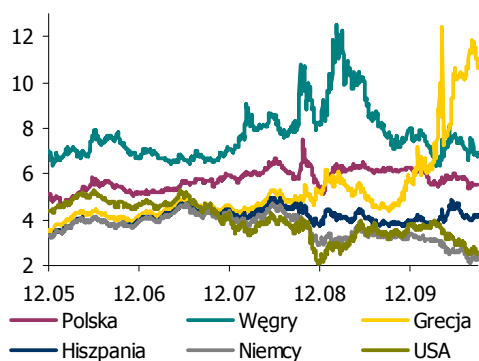
Wykres 9.
Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)

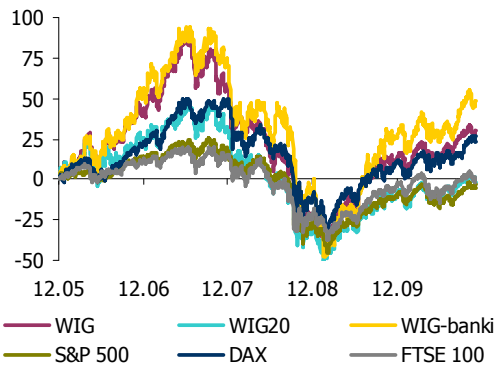
Wykres 11.
Kurs walut głównych względem złotego

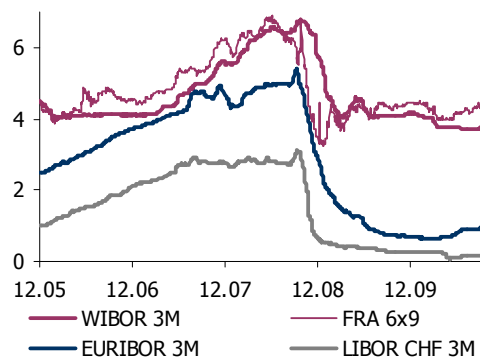
Wykres 13.
Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%)

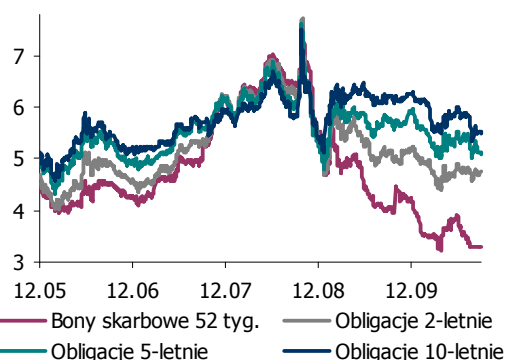
Wykres 15.
Zmiana wartości indeksów od końca 2005 r. (%)

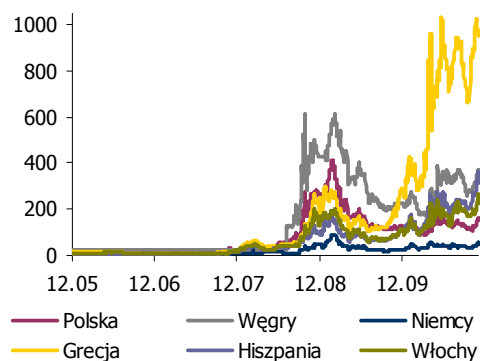
Wykres 10.
Stawki na rynku pieniężnym (%)

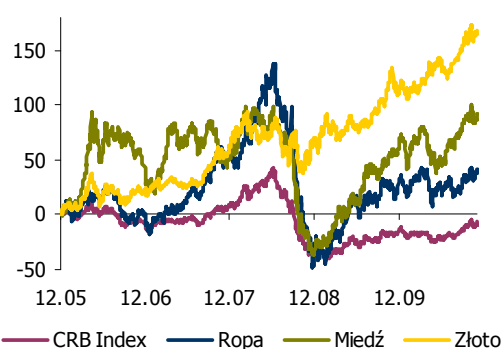
Wykres 12.
Rentowność polskich papierów skarbowych (%)

Wykres 14.
Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe)

Wykres 16.
Zmiana cen surowców od końca 2005 r. (%)

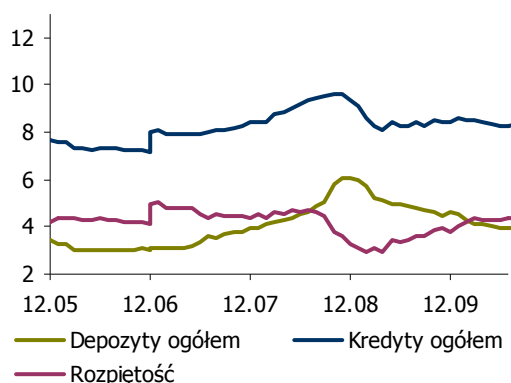
Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

Na rynku krajowym należy zwrócić uwagę na:

- **pozostawienie przez RPP stóp banku centralnego na niezmienionym poziomie²**, przy czym w październiku br. RPP dokonała podwyższenia stopy rezerwy obowiązkowych o 0,5 pkt proc. z 3,00 do 3,50% (powrót do sytuacji sprzed 30 czerwca 2009 r.),
- **stopniową poprawę funkcjonowania rynku międzybankowego**, choć płynność rynku w zakresie transakcji o dłuższych terminach zapadalności jest wciąż bardzo ograniczona (transakcje są nieliczne)³,
- **obniżenie stóp procentowych na rynku międzybankowym** (średnia stawka WIBOR 3M spadła z 4,1% w grudniu 2009 r. do 3,7% we wrześniu br.) **oraz rentowności papierów skarbowych** (średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych na rynku wtórnym spadła z 4,2% do 3,8%, a 10-letnich obligacji z 6,2% do 5,5%). Trzeba przy tym dodać, że kwotowania kontraktów FRA wskazują na **oczekiwania przez inwestorów wzrostu stóp procentowych na rynku** (we wrześniu przeciętne kwotowania FRA 6x9 wskazywały na oczekiwania wzrostu WIBOR 3M do poziomu około 4,3%),
- **utrzymującą się podwyższoną zmienność na rynku złotego** (na koniec grudnia ub.r. 1 EUR kosztował 2009 r. kosztował 4,1018, na koniec marca br. 3,8622, a na koniec czerwca br. 4,1458; a na koniec września 3,9870, CHF odpowiednio: 2,7661; 2,7000; 3,1345; 2,9955, a USD odpowiednio 2,8503; 2,8720; 3,3946; 2,9250),
- kontynuację wzrostów na rynku akcji rozpoczętych wiosną ub.r.

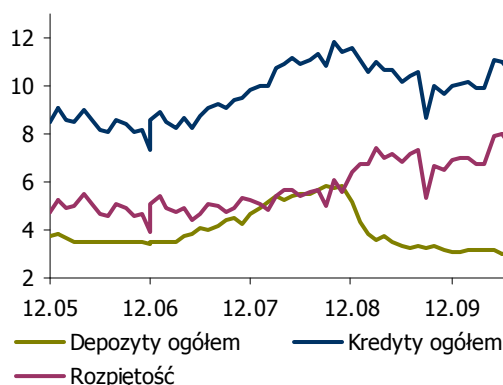
Wykres 17.

Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%)

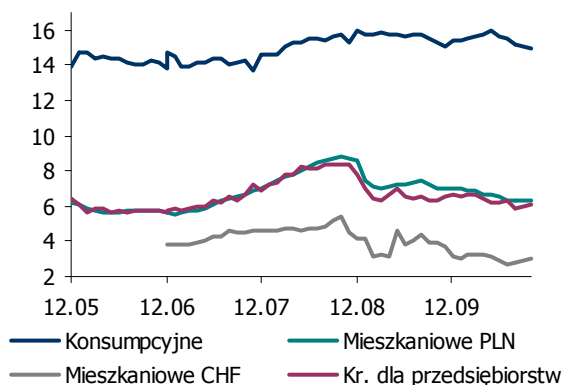
Wykres 18.

Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%)

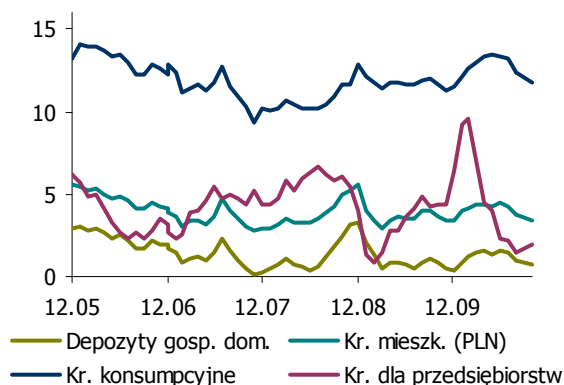
Wykres 19.

Średnie oprocentowanie kredytów OPN (%)

Wykres 20.

Realne oprocentowanie kredytów i depozytów OPN (%)

Źródło: NBP, obliczenia własne

² Szerzej zob. „Raport o inflacji październik 2010 r.”, NBP.

³ Szerzej zob. „Raport o stabilności systemu finansowego, grudzień 2010”, NBP.

W okresie I-IX br. banki dokonały korekt w polityce depozytowo-kredytowej. Obserwując zmiany w oprocentowaniu nowych umów (OPN), można stwierdzić, że banki w zasadzie nie zmieniły oferty depozytowej - średnie oprocentowanie depozytów złożonych we wrześniu br. było na poziomie grudnia ub.r. i wynosiło 3,2%. Z drugiej strony, oprocentowanie nowo udzielanych kredytów uległo zwiększeniu z 9,7% w grudniu ub.r. do około 10,6% we wrześniu br. W rezultacie rozpiętość pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów w ujęciu OPN zwiększyła się z 6,5% do 7,4%.

Z kolei, na podstawie danych dotyczących stanu wszystkich umów (OPS) można stwierdzić, że średnie ważone oprocentowanie terminowych depozytów złotych zmniejszyło się z 4,5% w grudniu ub.r. do 4,0% we wrześniu br., a kredytów złotych z 8,4% do 8,3%. Tym samym nastąpił wzrost rozpiętości pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów z 3,9% do 4,3%. Z punktu widzenia kształtowania wyników banków kluczowe znaczenie ma jednak porównanie sytuacji panującej w całym okresie I-IX bieżącego i ubiegłego roku. W związku z tym można stwierdzić, że w skali całego okresu, nastąpił silny wzrost średniej rozpiętości w oprocentowaniu kredytów i depozytów w ujęciu OPS z 3,2% w okresie I-IX 2009 r. do 4,2% w okresie I-IX 2010 r.

Można zatem stwierdzić, że w bieżącym roku **banki kontynuowały politykę zmierzającą do wzrostu wyniku odsetkowego w drodze zwiększenia rozpiętości pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów.**

Reasumując, w okresie I-IX br. doszło do przyspieszenia tempa wzrostu polskiej gospodarki. Jednak nadal znajduje się ona pod silną presją otoczenia zewnętrznego. Istotnym ograniczeniem może być też szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych, które może doprowadzić do przekroczenia kolejnych progów ostrożnościowych, co zmusiłoby rząd do radykalnego ograniczenia wydatków w krótkim terminie, a to miałyby negatywne skutki dla wzrostu gospodarki w krótkim okresie.

Sytuacja na rynkach finansowych uległa dalszej poprawie, jednak na rynku nadal utrzymuje się niepewność i podwyższona zmienność, wynikająca z nastrojów inwestorów kształtowanych pod wpływem informacji napływających na rynek (głównymi obszarami niepokojów jest sytuacja krajów grupy PIIGS, trwałość i siła ożywienia w USA oraz stopniowe zacieśnianie polityki gospodarczej w Chinach).

W związku z tym, pomimo obserwowanej w ostatnich kwartałach zasadniczej poprawy funkcjonowania rynków finansowych oraz wejścia globalnej gospodarki na ścieżkę wzrostu należy uznać, że nadal **utrzymuje się podwyższony poziom ryzyka działalności sektora bankowego.** W konsekwencji może to wpłynąć negatywnie na sytuację banków, a banki muszą uwzględnić te zagrożenia przy formułowaniu swoich strategii działania.

2 GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO

W okresie I-IX 2010 r. **sytuacja sektora bankowego była stabilna**. Jednak znaczne pogorszenie jakości portfela kredytowego oraz niepewność co do przyszłego rozwoju sytuacji makroekonomicznej powodowały dalsze zaostreżenie polityki kredytowej w niektórych obszarach (głównie consumer finance i MSP). W połączeniu z ograniczeniem popytu na kredyt ze strony części podmiotów (zwłaszcza dużych przedsiębiorstw) doprowadziło to do dalszego wyhamowania akcji kredytowej. Z drugiej strony banki zwiększały portfel bonów pieniężnych NBP i obligacji skarbowych, zapewniających wysoką płynność i bezpieczny dochód.

Tabela 1. Wybrane pozycje bilansu sektora bankowego (mld zł; %)⁴

	Wartość (mld zł)					Zmiana % do		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Suma bilansowa	1 142,4	1 127,2	1 057,4	1 045,9	1 035,4	1,3%	8,0%	9,2%
Wybrane pozycje aktywów								
1/ Kasa, banki centralne	34,6	34,1	50,5	32,0	39,6	1,5%	-31,5%	8,1%
2/ Należności od sektora finansowego	90,4	94,5	86,0	97,9	112,6	-4,3%	5,1%	-7,7%
3/ Należności od sektora niefinansowego	650,8	649,7	614,5	616,1	590,2	0,2%	5,9%	5,6%
4/ Należności od sektora budżetowego	55,0	48,3	48,0	30,7	26,5	13,9%	14,5%	78,9%
5/ Instrumenty dłużne i kapitałowe ⁵	251,6	242,8	199,8	207,4	174,9	3,6%	25,9%	21,3%
Zobowiązania ogółem, w tym:	1 026,5	1 017,8	945,3	938,2	939,7	0,9%	8,6%	9,4%
1/ Zobowiązania wobec banków centralnych	1,0	4,4	14,5	7,3	18,2	-77,0%	-93,0%	-86,0%
2/ Depozyty sektora finansowego	235,2	236,6	216,8	226,5	231,0	-0,6%	8,5%	3,9%
3/ Depozyty sektora niefinansowego	587,1	584,0	567,2	531,4	499,0	0,5%	3,5%	10,5%
4/ Depozyty sektora budżetowego	69,0	62,9	52,0	62,1	52,7	9,7%	32,8%	11,3%
Kapitały	115,9	109,4	103,3	98,8	88,1	5,9%	12,2%	17,3%
Struktura walutowa bilansu								
Aktywa								
- PLN	850,1	825,5	786,3	765,2	741,2	3,0%	8,1%	11,1%
- EUR	107,5	103,2	92,1	95,6	100,9	4,1%	16,7%	12,5%
- CHF	157,3	166,4	151,5	156,1	156,4	-5,4%	3,9%	0,8%
- USD i pozostałe waluty	27,5	32,1	27,4	29,0	36,8	-14,6%	0,0%	-5,4%
Pasywa								
- PLN	915,4	899,3	851,2	832,7	820,7	1,8%	7,6%	9,9%
- EUR	106,4	103,8	98,7	103,0	106,6	2,5%	7,9%	3,3%
- CHF	81,2	87,0	73,9	75,2	68,7	-6,6%	9,9%	8,1%
- USD i pozostałe waluty	39,3	37,1	33,6	35,0	39,3	5,8%	16,8%	12,2%
Niedopasowanie walutowe⁶								
- PLN	65,3	73,9	64,8	67,5	79,4	-11,6%	0,8%	-3,1%
- EUR	-1,1	0,6	6,5	7,5	5,8	-282,3%	-116,1%	-114,1%
- CHF	-76,1	-79,4	-77,6	-80,9	-87,7	-4,2%	-1,9%	-5,9%
- USD i pozostałe waluty	11,8	5,0	6,2	6,0	2,5	137,8%	91,2%	97,6%
Kursy walutowe								
- EUR/PLN	3,9870	4,1458	4,1082	4,2226	4,1724	-3,8%	-3,0%	-5,6%
- CHF/PLN	2,9955	3,1345	2,7661	2,7976	2,8014	-4,4%	8,3%	7,1%
- USD/PLN	2,9250	3,3946	2,8503	2,8852	2,9618	-13,8%	2,6%	1,4%

Suma bilansowa sektora bankowego **wzrosła o 8,0%** (kwartał o 1,3%; rok/rok o 9,2%) z 1 057,4 mld zł na koniec ub.r. do 1 142,4 mld zł na koniec września br. Gdyby wyeliminować wpływ zmian kursowych to wzrost sumy bilansowej wyniósłby około **7,0%** (kwartał około 2,8%; rok/rok około 8,6%)⁷.

⁴ Uwaga: O ile nie zaznaczono inaczej, źródłem wszystkich danych i wykresów prezentowanych w dalszych częściach materiału są dane UKNF.

⁵ Bez instrumentów dłużnych klasyfikowanych w pozycji kredyty i inne należności.

⁶ Zdefiniowane jako różnica między pasywami i aktywami.

⁷ Do ustalenia zmiany przy zachowaniu stałości poziomu kursów walutowych przyjęto poziom kursów z końca września br.

Pomimo obserwowanego w ostatnich okresach wyhamowania tempa rozwoju działalności, w pierwszych dziewięciu miesiącach br. odnotowano **wzrost zatrudnienia** (z 175,2 tys. osób na koniec ub.r. do 177,0 tys. osób na koniec września br.) **oraz sieci sprzedaży** (liczba placówek zwiększyła się z 14 445 do 14 693).

2.1 Działalność kredytowa i inwestycyjna

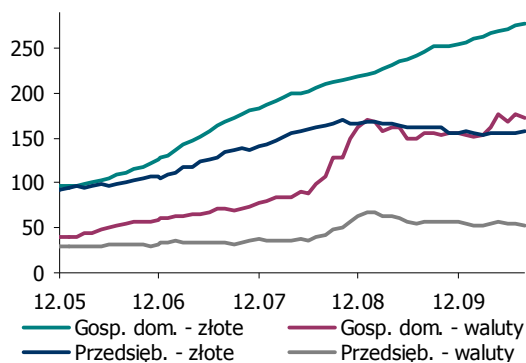
W okresie I-IX br. **utrzymała się relatywnie niska dynamika kredytów** dla sektora niefinansowego, przy czym w największym stopniu dotyczyło to kredytów dla sektora przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych. Z drugiej strony obserwowane było ożywienie w obszarze kredytów mieszkaniowych oraz kredytów operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorstw (mikrofirm).

Tabela 2. Struktura podmiotowa kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Kredyty dla sektora niefinansowego	661,3	659,1	621,5	621,3	592,5	0,3%	6,4%	6,4%
- gospodarstwa domowe	449,3	445,8	407,8	400,0	365,6	0,8%	10,2%	12,3%
- przedsiębiorstwa	209,0	210,6	211,0	218,9	224,6	-0,8%	-0,9%	-4,5%
- instytucje niekomercyjne	3,0	2,8	2,7	2,4	2,2	8,9%	12,9%	26,8%
Kredyty wg waluty								
- złotowe	436,8	425,6	410,7	408,9	385,3	2,6%	6,3%	6,8%
- walutowe	224,5	233,5	210,8	212,4	207,2	-3,8%	6,5%	5,7%

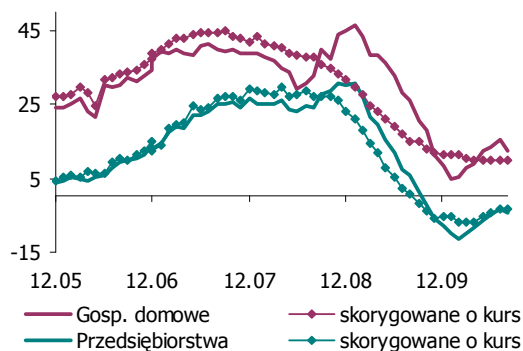
Wykres 21.

Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł)

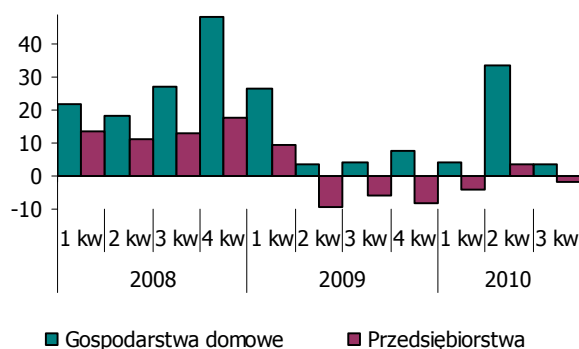
Wykres 22.

Roczne tempo wzrostu kredytów dla sek. niefinansowego (%)

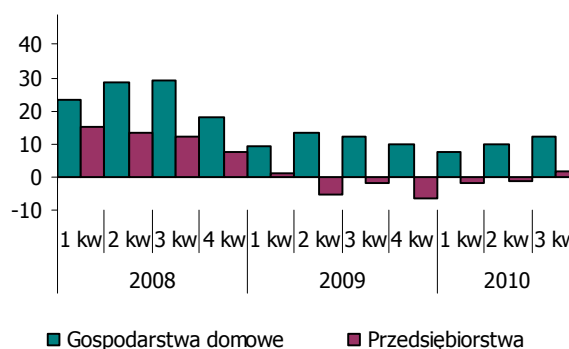
Wykres 23.

Kwartalny przyrost kredytów dla sek. niefinansowego (mld zł)

Wykres 24.

Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

Wartość **kredytów ogółem dla sektora niefinansowego** (wg wartości bilansowej brutto) **wzrosła o 6,4%** (kwartał o 0,3%; rok/rok o 6,4%) z 621,5 mld zł na koniec 2009 r. do 661,3 mld zł na koniec września br. Jednak część przyrostu wynikała z osłabienia złotego względem CHF. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych przyrost kredytów wyniósłby około 29,7 mld zł, a tempo wzrostu około **4,7%** (kwartał około 2,2%;

rok/rok około 5,3%). Wprawdzie po wyeliminowaniu zmienności kursów walutowych, w II i III kwartale br. odnotowano pewne ożywienie akcji kredytowej dla gospodarstw domowych, a w III kwartale również dla sektora przedsiębiorstw, ale trudno jest obecnie przesądzać czy stanowi ono istotny przełom, czy też niskie tempo wzrostu utrzyma się w kolejnych okresach.

Obserwowane w ostatnich okresach osłabienie tempa wzrostu akcji kredytowej jest pochodną kilku wzajemnie sprzężonych czynników. Kluczową rolę niewątpliwie odgrywa wpływ kryzysu finansowego, który z jednej strony spowodował ograniczenie aktywności części podmiotów, a z drugiej wzrost niepewności co do przyszłego rozwoju koniunktury, wzrost awersji do ryzyka oraz wzrost świadomości ryzyka zarówno po stronie banków, jak i kredytobiorców. W konsekwencji część przedsiębiorstw ograniczyła popyt na kredyt na skutek zmniejszenia zapotrzebowania na ich produkty lub niepewności co do dalszych perspektyw rozwoju. Również część gospodarstw domowych zmniejszyła popyt na kredyt na skutek pogorszenia sytuacji dochodowej lub niepewności jej rozwoju w przyszłości. Kryzys finansowy oraz silne pogorszenie jakości portfela kredytowego - będące po części pochodną kryzysu, a po części niewłaściwych systemów oceny ryzyka - doprowadziły również do korekty polityki kredytowej banków. Polegała ona na zaostrzeniu standardów kredytowych, co w ostatecznym efekcie doprowadziło do ograniczenia finansowania bardziej ryzykownych klientów.

Tabela 3. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %)

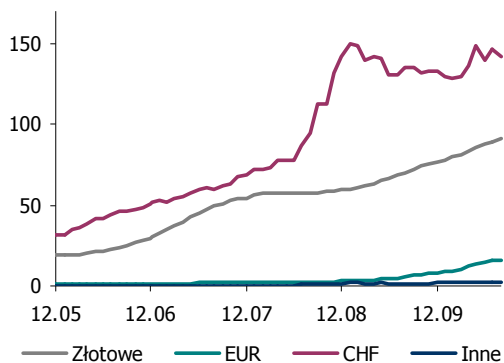
	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Ogółem	449,3	445,8	407,8	400,0	365,6	0,8%	10,2%	12,3%
Kredyty dla gospodarstw domowych, wg podmiotu								
- osoby fizyczne	389,1	386,7	352,9	345,0	314,5	0,6%	10,3%	12,8%
- przedsiębiorcy indywidualni ⁸	40,1	39,2	35,9	35,8	32,9	2,2%	11,6%	11,8%
- rolnicy indywidualni	20,1	19,9	19,0	19,2	18,2	1,4%	5,7%	4,8%
Kredyty dla gospodarstw domowych, wg produktu								
1/ Kredyty mieszkaniowe	251,1	249,3	217,8	212,2	195,1	0,7%	15,3%	18,3%
- złotowe	91,4	85,2	75,6	70,2	59,1	7,3%	20,8%	30,1%
- walutowe	159,7	164,1	142,1	141,9	136,0	-2,7%	12,4%	12,5%
- EUR	16,2	13,5	7,6	5,6	2,6	20,3%	114,9%	192,1%
- CHF	141,4	148,5	132,9	134,7	131,9	-4,8%	6,4%	4,9%
2/ Kredyty konsumpcyjne	140,1	139,6	137,5	134,9	121,7	0,4%	1,9%	3,9%
- karty kredytowe	15,1	15,2	15,3	14,8	13,0	-0,8%	-1,2%	2,3%
- samochodowe	13,1	13,2	13,1	13,1	13,2	-1,0%	0,2%	-0,2%
- ratalne	46,0	45,2	44,5	42,3	39,8	1,9%	3,3%	8,8%
- pozostałe ⁹	65,9	66,0	64,6	64,7	55,7	-0,1%	2,1%	1,9%
3/ Pozostałe	58,1	56,9	52,6	52,9	48,8	2,2%	10,4%	9,8%
- operacyjne	24,4	24,0	21,7	23,2	21,0	1,7%	12,4%	5,2%
- inwestycyjne	24,6	24,1	22,7	22,1	21,2	2,3%	8,3%	11,4%
- na nieruchomości	7,8	7,6	6,9	6,4	5,4	3,3%	13,3%	21,8%
- pozostałe	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,6%	-0,7%	5,2%
Kredyty dla gospodarstw domowych, wg waluty								
- złotowe	277,2	268,4	253,1	245,1	216,0	3,3%	9,5%	13,1%
- walutowe	172,1	177,4	154,8	154,9	149,6	-3,0%	11,2%	11,1%

Kredyty dla gospodarstw domowych wzrosły o 10,2% (kwartał o 0,8%; rok/rok o 12,3%) z 407,8 mld zł na koniec ub.r. do 449,3 mld zł na koniec września br., a ich udział w portfelu kredytów dla sektora niefinansowego wzrósł z 66,4% do 69,0%. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych przyrost kredytów wyniósłby około 30,3 mld zł, a tempo wzrostu około **7,2%** (kwartał około 2,9%; rok/rok około 9,8%).

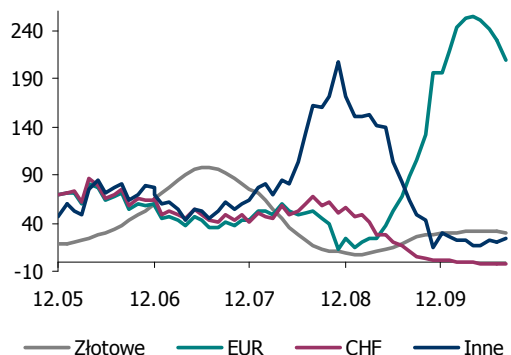
⁸ Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, którym bank sprawozdający świadczy usługi związane z ich działalnością, a liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego do 9 osób włącznie.

⁹ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty spłacane jednorazowo.

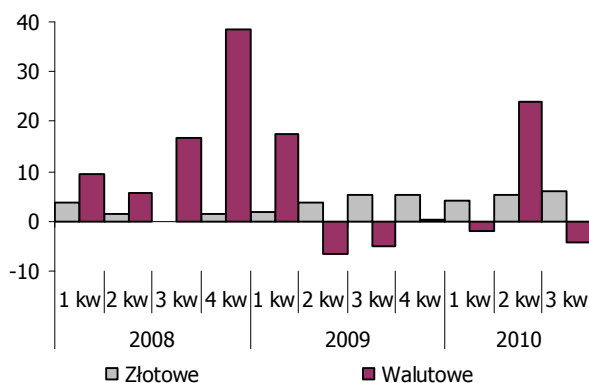
Wykres 25.
Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)

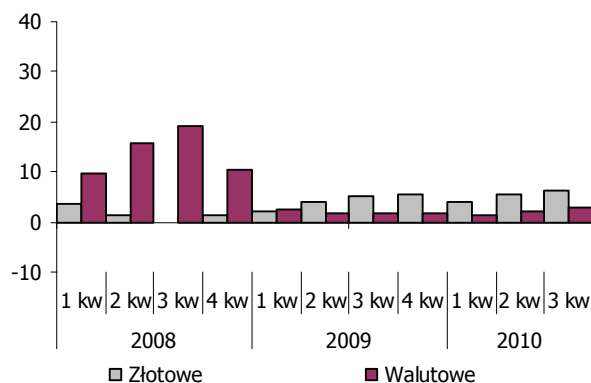
Wykres 26.
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

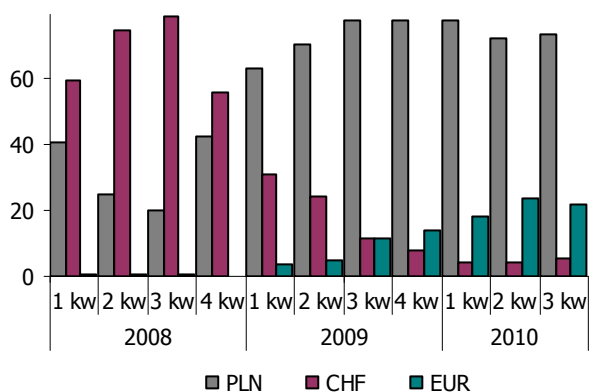
Wykres 27.
Kwartalny przyrost kredytów mieszkaniowych (mld zł)

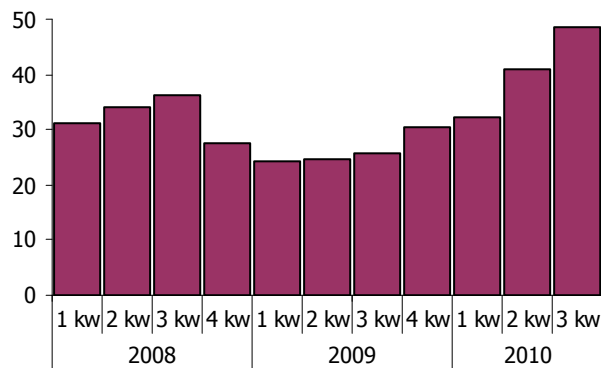
Wykres 28.
Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 29.
Struktura nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych (%)¹⁰

Wykres 30.
Udział kredytów o LTV>80% w nowo udzielanych kredyt. (%)¹¹

Decydujący wpływ na przyrost kredytów dla gospodarstw domowych miało zwiększenie portfela kredytów mieszkaniowych.

Wartość kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych **zwiększyła się o 15,3%** (kwartał o 0,8%; rok/rok o 12,3%) z 217,8 mld zł na koniec 2009 r. do 251,1 mld zł na koniec września br., przy czym obserwowane w ujęciu nominalnym osłabienie dynamiki w III kwartale wynikało z umocnienia złotego, skutkującego obniżeniem wartości złotej portfela kredytów denominowanych w walutach obcych. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, przyrost tych kredytów wyniósłby około 22,5 mld zł, a tempo wzrostu około **9,8%** (kwartał około 3,8%; rok/rok około 13,4%).

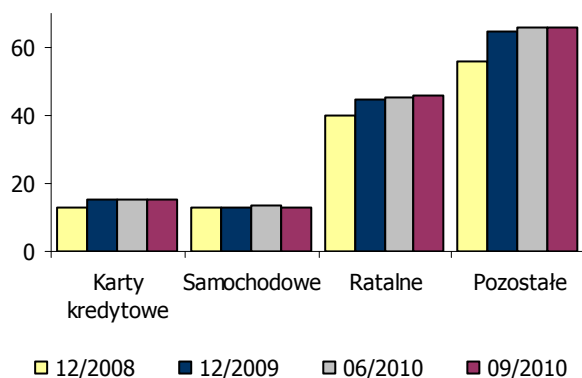
¹⁰ Źródło: ZBP.

¹¹ Źródło: ZBP.

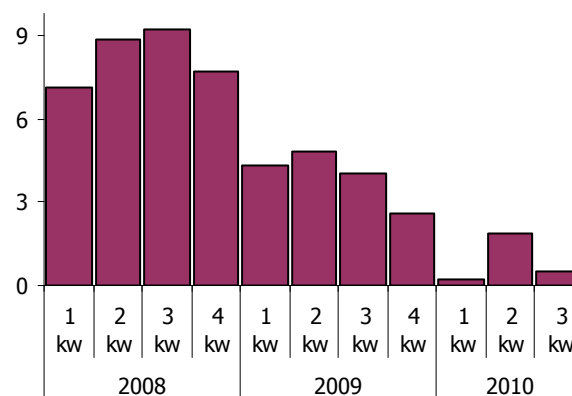
Począwszy od II połowy ub.r. **banki dokonują łagodzenia polityki kredytowej** w zakresie marży kredytowej, maksymalnej wysokości LTV, maksymalnej długości okresu kredytowania oraz waluty kredytu¹². **Za zjawiska niekorzystne należy uznać:**

- **łagodzenie wymogów w zakresie maksymalnego poziomu LTV – o ile w I kwartale br. kredyty o LTV przekraczającym 80% stanowiły niespełna 1/3 nowo udzielanych kredytów, o tyle w III kwartale już blisko połowę** (kredyty o LTV przekraczającym 100% stanowiły już ponad 13% nowo udzielanych kredytów)¹³. Trzeba przy tym zauważyć, że **średnia wartość kredytu oraz udział kredytów o LTV powyżej 80% był wyższe niż w szczytowym momencie rozwoju akcji kredytowej w 2008 r.**,
- **nadmierne wydłużanie okresu kredytowania** - w I kwartale br. udział kredytów o okresie kredytowania powyżej 25 lat wynosił 56%, a w III kwartale już 67%¹⁴,
- **ponowne rozszerzenie przez niektóre banki akcji kredytowej w walutach obcych.** Wprawdzie w bieżącym roku kontynuowana jest pozytywna tendencja dominacji kredytów złotych w strukturze nowo udzielanych kredytów¹⁵ (rozpoczęta w ostatnim kwartale 2008 r.), jednak w II i III br. udział kredytów walutowych w nowo udzielanych kredytach zbliżył się ponownie do 30% (w IV kwartale ub.r. oraz I kwartale br. kredyty walutowe stanowiły około 22-23% nowo udzielanych kredytów, a w II i III kwartale br. ich udział wynosił około 27-28%). Niepokoi to zarówno w kontekście utrzymujących się napięć na rynkach finansowych, jak też w kontekście bardzo wysokiego udziału kredytów walutowych w portfelach kredytowych banków (na koniec września br. **udział kredytów walutowych** w całym portfelu kredytów mieszkaniowych wynosił 63,6%). Trzeba przy tym odnotować, że **kredyty walutowe są rozwijane głównie przez małe i średnie banki**, podczas gdy **duże banki dokonały zasadniczej korekty polityki kredytowej i koncentrują się na rozwoju akcji kredytowej w złotych** (wyjątek stanowią dwa banki). Trzeba też zauważyć, że w przypadku kredytów denominowanych w walutach obcych, nastąpiła zmiana waluty kredytu – CHF został wyparty przez EUR. Wprawdzie banki pozostawiły kredyty w CHF w ofercie, ale obłożyły je „zaporowymi” marżami (wyjątek stanowił jeden bank), a nominalny wzrost portfela tych kredytów wynikał z osłabienia złotego wobec CHF do jakiego doszło w br.

Wykres 31.
Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 32.
Kwartalny przyrost kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Silne pogorszenie jakości portfela kredytów konsumpcyjnych przełożyło się na zaostrzenie polityki kredytowej w tym obszarze, skutkujące m.in. wyraźnym wyhamowaniem rozwoju tych kredytów. W okresie I-IX br. **wartość portfela kredytów konsumpcyjnych zwiększyła się jedynie o 1,9%** (kwartał o 0,4%; rok/rok o 3,9%) z 137,7 mld zł na koniec 2009 r. do 140,1 mld zł na koniec września br.¹⁶

Stagnacja akcji kredytowej w obszarze consumer finance dotyczy w zasadzie każdego produktu. W okresie I-IX br. wartość zadłużenia z tytułu kart kredytowych obniżyła się o 1,2%, wartość kredytów samochodowych

¹² Szerzej na ten temat zob. „Sytuacja na rynku kredytowym ...” NBP oraz „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFiN.

¹³ Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFiN.

¹⁴ jak wyżej.

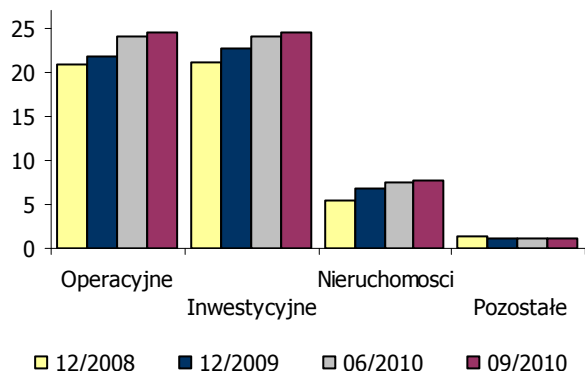
¹⁵ jak wyżej.

¹⁶ Mając na uwadze, że ponad 90% tych kredytów to kredyty złote zrezygnowano z prezentacji skorygowanych danych.

zwiększyła się o 0,2% (ale przy uwzględnieniu wpływu zmian kursów walutowych zmniejszyłaby się o 0,1%), kredytów ratalnych wzrosła o 3,3%, a pozostałych o 2,1%. Z informacji UKNF potwierdzonych badaniami ankietowymi NBP wynika, że banki w dalszym ciągu zamierzają kontynuować zaostrzenie polityki kredytowej w obszarze consumer finance.

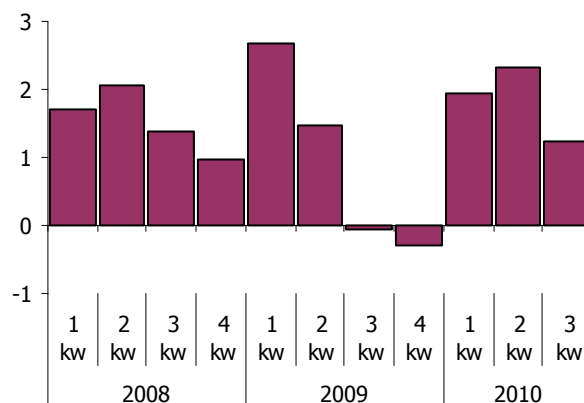
Wykres 33.

Struktura pozostałych kredytów dla gosp. domowych¹⁷ (mld zł)

Wykres 34.

Kwartalny przyrost pozostałych kred. dla gosp. dom. (mld zł)

Portfel **pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych**, obejmujący głównie kredyty operacyjne i inwestycyjne dla drobnych przedsiębiorstw (mikrofirm zatrudniających do 9 osób) oraz rolników indywidualnych, uległ zwiększeniu o **10,4%** (kwartał o 2,2%; rok/rok o 9,8%) z 52,7 mld zł na koniec 2009 r. do 58,1 mld zł na koniec września br.¹⁸ Oznacza to istotną zmianę w stosunku do II połowy ub.r., kiedy wartość finansowania uległa zmniejszeniu. Uwagę przy tym zwraca relatywnie wysoka dynamika kredytów operacyjnych (12,4%) i inwestycyjnych (8,3%).

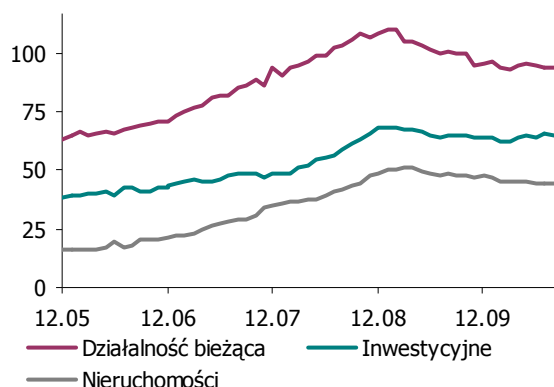
Tabela 4. Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Ogółem	209,0	210,6	211,0	218,9	224,6	-0,8%	-0,9%	-4,5%
Struktura, wg podmiotu i produktu								
1/ MSP	119,9	120,6	119,2	120,8	119,3	-0,6%	0,6%	-0,8%
- operacyjne	48,2	48,8	46,0	46,9	47,2	-1,2%	4,7%	2,7%
- inwestycyjne	34,5	34,4	34,1	33,8	32,2	0,3%	1,1%	2,1%
- na nieruchomości	35,1	35,5	37,0	38,1	37,8	-1,1%	-5,1%	-7,9%
- pozostałe	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	4,0%	1,3%	2,7%
2/ Duże przedsiębiorstwa	89,1	89,9	91,7	98,1	105,3	-0,9%	-2,9%	-9,2%
- operacyjne	45,7	47,0	48,4	53,8	59,2	-2,6%	-5,5%	-14,9%
- inwestycyjne	30,1	30,2	30,3	31,1	33,2	-0,3%	-0,9%	-3,3%
- na nieruchomości	9,5	9,9	10,3	10,2	9,7	-3,9%	-7,8%	-7,0%
- pozostałe	3,8	2,9	2,7	3,0	3,3	30,7%	38,5%	25,3%
Kredyty wg waluty								
- złotowe	156,6	154,5	154,9	161,5	167,0	1,3%	1,0%	-3,1%
- walutowe	52,4	56,1	56,0	57,4	57,6	-6,5%	-6,4%	-8,7%

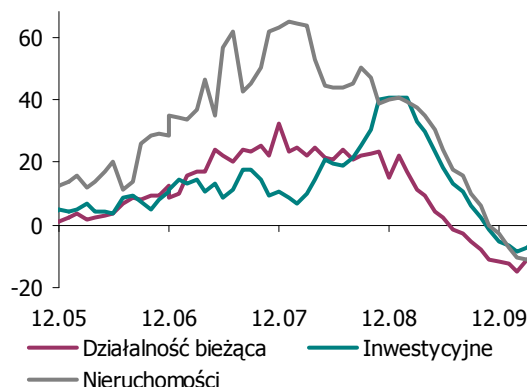
¹⁷ Są to głównie kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych oraz rolników indywidualnych, które zaliczane są do kategorii gospodarstw domowych.

¹⁸ Mając na uwadze, że ponad 90% tych kredytów to kredyty złotowe zrezygnowano z prezentacji skorygowanych danych.

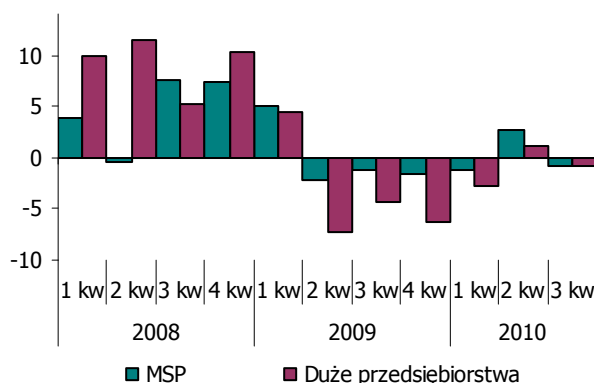
Wykres 35.
Kredyty dla sektora przedsiębiorstw (mld zł)

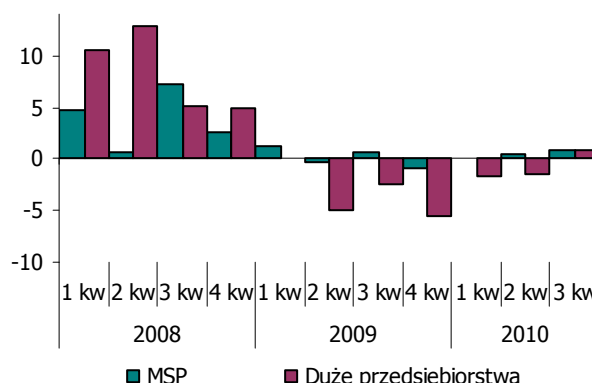
Wykres 36.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

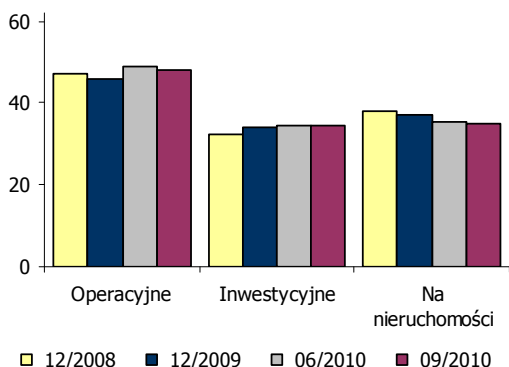
Wykres 37.
Kwartałny przyrost kredytów dla sek. przedsiębiorstw (mld zł)

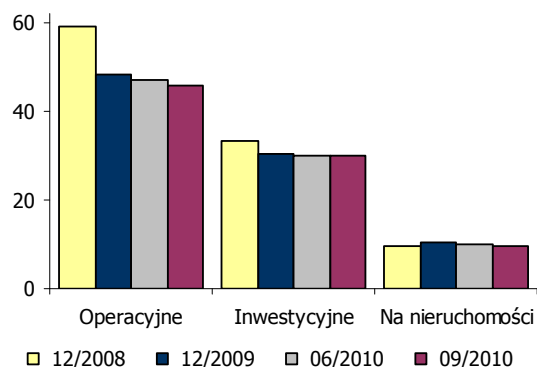
Wykres 38.
Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 39.
Kredyty dla MSP (mld zł)

Wykres 40.
Kredyty dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)

W okresie I-IX br. **portfel kredytów dla sektora przedsiębiorstw uległ zmniejszeniu o 0,9%** (kwartał - 0,8%; rok/rok -4,5%) z 211,0 mld zł na koniec 2009 r. do 209,0 mld zł na koniec września br. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, spadek tych kredytów wyniósłby około 1,0 mld zł, a tempo wzrostu około **-0,5%** (kwartał około 0,8%; rok/rok około -3,5%).

Zmniejszenie finansowania dotyczyło sektora dużych przedsiębiorstw, podczas gdy w segmencie MSP miała miejsce stagnacja:

- wartość portfela kredytów dla **MSP zwiększyła się o 0,6%** (kwartał -0,6%; rok/rok -0,8%) z 119,2 mld zł na koniec ub.r. do 120,6 mld zł na koniec września br. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, przyrost kredytów wyniósłby około 1,2 mld zł, a tempo wzrostu około **1,0%** (kwartał około 0,6%; rok/rok około 0,2%). W ujęciu produktowym odnotowano przy tym wzrost kredytów operacyjnych

o 4,7% (skorygowany o zmiany kursów walut wyniósłby około 4,8%), inwestycyjnych o 1,1% (1,6%) oraz zmniejszenie poziomu kredytów na finansowanie nieruchomości o 5,1% (4,5%). Uwagę przy tym zwraca, że **akcja kredytowa dla MSP najsilniej była rozwijana przez małe i średnie banki oraz banki spółdzielcze** (zob. dalej);

- wartość portfela kredytów dla **dużych przedsiębiorstw zmniejszyła się o 2,9%** (kwartał -0,9%; rok/rok -9,2%) z 91,8 mld zł na koniec ub.r. do 89,1 mld zł na koniec września br. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, spadek kredytów wyniósłby około 2,2 mld zł, tj. **2,4%** (kwartał wzrost o około 1,0%; rok/rok spadek o około -8,0%). W ujęciu produktowym wartość kredytów operacyjnych obniżyła się o 5,4% (skorygowana o zmiany kursów walut o około 5,1%), inwestycyjnych o 0,9% (0,1%) a na finansowanie nieruchomości o 7,8% (6,9%). Warto przy tym zauważyć, że **w III kwartale nastąpił pierwszy od kilku kwartałów wzrost kredytów dla dużych przedsiębiorstw** (przy uwzględnieniu zmian kursów walutowych), co być może oznacza „punkt zwrotny”.

Obserwowana w ostatnich okresach niska dynamika kredytów dla sektora przedsiębiorstw po części jest pochodną zmiany w polityce kredytowej banków, polegającej na jej zaostrzeniu w latach 2008-2009, zwłaszcza w segmencie MSP (szerzej zob. „Sytuacja na rynku kredytowym”, NBP). Jednak głównej przyczyny niskiej (lub ujemnej) dynamiki tych kredytów należy upatrywać w zakończeniu szczytowej fazy koniunktury w polskiej gospodarce (rok 2007) oraz eskalacji globalnego kryzysu finansowego w II połowie 2008 r. i na początku 2009 r. W konsekwencji doszło do obniżenia aktywności części przedsiębiorstw, a tym samym zmniejszenia ich popytu na kredyt, co szczególnie dobrze widać w przypadku kredytów operacyjnych dla dużych przedsiębiorstw. Trzeba też zwrócić uwagę, że obserwowana obecnie poprawa sytuacji przedsiębiorstw, w pewnym stopniu ogranicza ich potrzeby finansowania w bankach. Ponadto część przedsiębiorstw wykorzystuje alternatywne źródła finansowania w postaci emisji instrumentów dłużnych lub też kapitałowych¹⁹. Z drugiej strony można przypuszczać, że utrzymanie obserwowanego ożywienia gospodarki powinno prowadzić do stopniowego wzrostu zapotrzebowania na kredyt ze strony przedsiębiorstw, a jednocześnie poprawa ich sytuacji finansowej powinna prowadzić do łagodzenia polityki kredytowej banków.

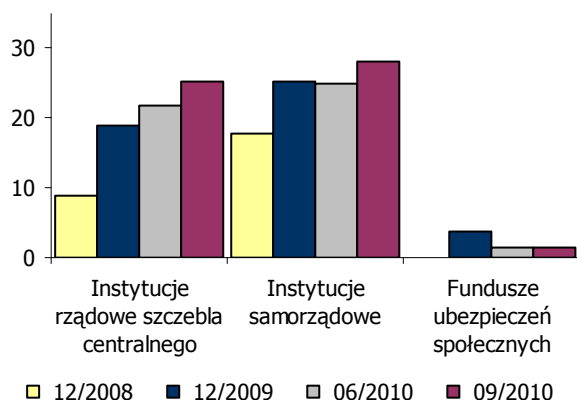
Tabela 5. Należności od sektora budżetowego (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Należności od sektora budżetowego:	55,0	48,3	48,0	30,7	26,5	13,9%	14,5%	78,9%
1/ Instytucje rządowe szczebla centralnego	25,2	21,9	19,0	11,2	8,8	15,2%	32,6%	126,1%
- kredyty obrotowe	0,7	0,6	0,7	0,5	0,7	15,0%	2,1%	29,2%
- kredyty inwestycyjne	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	5,4%	-6,7%	28,2%
- pozostałe	24,3	21,0	18,0	10,4	7,7	15,3%	34,4%	133,2%
2/ Instytucje samorządowe	28,2	24,9	25,2	19,6	17,7	13,6%	12,0%	44,2%
- kredyty obrotowe	13,0	11,9	11,7	9,1	7,2	9,8%	11,5%	42,9%
- kredyty inwestycyjne	6,9	6,4	6,7	5,0	6,0	9,0%	2,9%	39,8%
- pozostałe	8,3	6,6	6,8	5,5	4,5	25,0%	21,7%	50,5%
3/ Fundusze ubezpieczeń społecznych	1,5	1,5	3,8	0,0	0,0	0,0%	-59,9%	x
- kredyty obrotowe	1,3	1,3	3,6	0,0	0,0	0,0%	-63,7%	x
- kredyty inwestycyjne	0,2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0%	0,0%	x
- pozostałe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0%	-78,8%	x
Należności wg waluty								
- złotowe	47,8	40,9	40,9	24,6	22,0	16,9%	16,8%	94,2%
- walutowe	7,2	7,4	7,1	6,1	4,5	-2,7%	1,0%	17,4%

¹⁹ Zob. „Podsumowanie III kwartału 2010 na rynku nieskarbowych papierów dłużnych w Polsce”, FITCH (wartość wyemitowanych obligacji przedsiębiorstw wzrosła z 12,2 mld zł na koniec ub.r. do 16,4 mld zł na koniec września br., a krótkoterminowych papierów dłużnych z 10,0 mld zł do 14,0 mld zł).

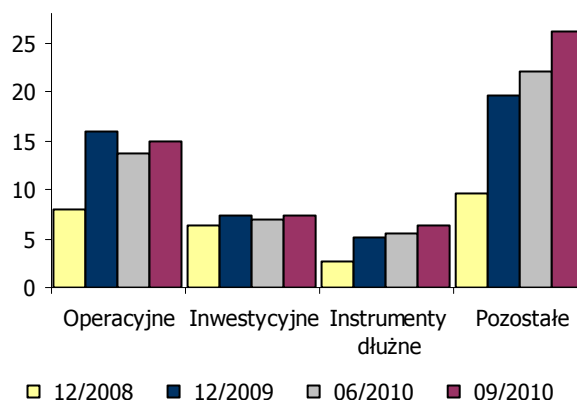
Wykres 41.

Struktura podmiotowa należ. od sek. budżetowego (mld zł)

Wykres 42.

Struktura przedmiotowa należ. od sek. budżetowego (mld zł)

W okresie I-IX br. **należności od sektora budżetowego zwiększyły się o 14,5%** (kwartał 13,9%; rok/rok 78,9%) z 48,0 mld zł na koniec ub.r. do 55,0 mld zł na koniec września br. Poziom finansowania samorządów zwiększył się o 12,0% (kwartał 13,6%; rok/rok 44,2%), przy czym przyrost ten został zrealizowany w III kwartale br. Pomimo istotnego wzrostu finansowania sektora budżetowego, jego znaczenie w działalności banków jest nadal niewielkie.

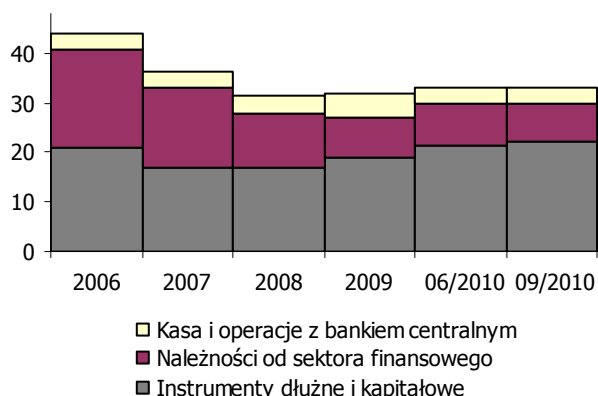
Tabela 6. Kasa, banki centralne, sektor finansowy, instrumenty dłużne i kapitałowe (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Kasa, banki centralne	34,6	34,1	50,5	32,0	39,6	1,5%	-31,5%	8,1%
Należności od sektora finansowego	90,4	94,5	86,0	97,9	112,6	-4,3%	5,1%	-7,7%
w tym od banków	67,0	71,1	60,3	78,8	92,3	-5,8%	11,1%	-15,0%
Portfel instrumentów dłużnych i kapitałowych ²⁰	251,6	242,8	199,8	207,4	174,9	3,6%	25,9%	21,3%
1/ Instrumenty dłużne	249,2	240,4	197,6	205,4	173,3	3,7%	26,1%	21,3%
- banki centralne	83,2	75,5	41,0	44,8	18,5	10,1%	103,0%	85,6%
- skarbowe	157,1	157,1	149,0	154,3	147,7	0,0%	5,5%	1,8%
- bony	22,7	25,9	30,5	39,9	36,4	-12,3%	-25,7%	-43,2%
- obligacje	134,4	131,2	118,4	114,4	111,3	2,4%	13,5%	17,5%
- pozostałe	8,9	7,7	7,7	6,3	7,1	15,1%	16,3%	42,5%
2/ Instrumenty kapitałowe	2,4	2,4	2,2	2,0	1,6	-0,5%	6,1%	19,6%

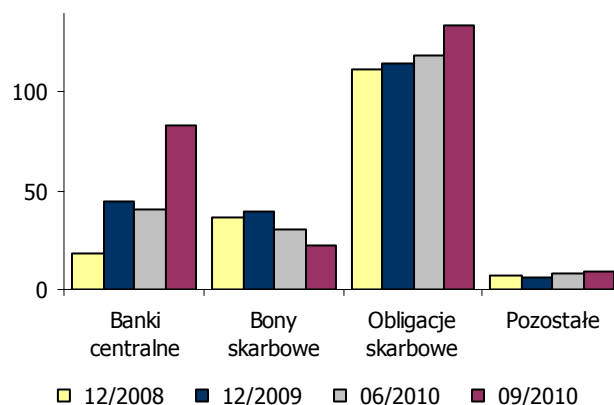
Doświadczenia kryzysu finansowego oraz utrzymująca się niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, przyczyniła się z jednej strony do pewnego zaostrzenia polityki kredytowej w niektórych obszarach, a w konsekwencji ograniczenia podaży kredytu, a z drugiej do **wzrostu popytu banków na najbardziej płynne aktywa**. W szczególności dotyczyło to papierów skarbowych i bonów pieniężnych NBP, które stały się dobrą „lokata nadwyżek płynności”, zwłaszcza w obliczu utrzymującego się ograniczonego zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi. W konsekwencji w okresie I-IX br. **portfel bonów pieniężnych NBP zwiększył się, aż o 103,0%** z 41,0 mld zł na koniec ub.r. do 83,2 mld zł na koniec września br., a portfel **papierów skarbowych o 5,5%** z 149,0 mld zł do 157,1 mld zł, przy czym portfel obligacji skarbowych wzrósł o 13,5%, a bonów skarbowych zmniejszył się o 25,7%.

²⁰ Bez instrumentów dłużnych klasyfikowanych, w pozycji kredyty i inne należności.

Wykres 43.
Udział w aktywach (%)

Wykres 44.
Struktura portfela papierów wartościowych (mld zł)

W kontekście wzrostu portfela bonów pieniężnych NBP i papierów skarbowych należy stwierdzić, że możliwości ich wykorzystania do rozszerzenia akcji kredytowej są ograniczone. Po pierwsze, część tych papierów znajduje się w bankach zajmujących się bankowością inwestycyjną lub w bankach które nie są klasycznymi bankami uniwersalnymi. Po drugie, gdyby uwzględnić łącznie stan środków w kasach banków, środków na rachunkach w NBP, środków ulokowanych na rynku finansowym oraz papierów wartościowych to okazałoby się, że ich udział w aktywach nie uległ istotnemu zwiększeniu (na koniec września br. wyniósł 33,0%, na koniec 2009 r. 31,8%, na koniec 2008 r. 31,6%, ale na koniec 2007 r. 36,5%, a w początkowym okresie ostatniego boomu kredytowego przekraczał 40%). Można zatem mówić o przesunięciach w strukturze najbardziej płynnych aktywów, a nie o ich zasadniczym zwiększeniu. W związku z tym wydaje się, że **podstawowym warunkiem wzrostu akcji kredytowej jest powiększenie bazy depozytowej oraz innych długoterminowych źródeł finansowania, a redukcja płynnych aktywów może być tylko uzupełnieniem.**

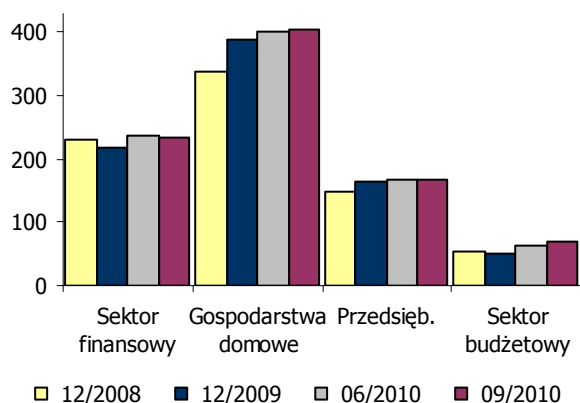
2.2 Źródła finansowania działalności

W okresie I-IX br. nastąpiło dalsze zmniejszenie tempa wzrostu depozytów sektora niefinansowego. Jednocześnie zwiększyła się rola środków pozyskanych od podmiotów sektora finansowego i budżetowego.

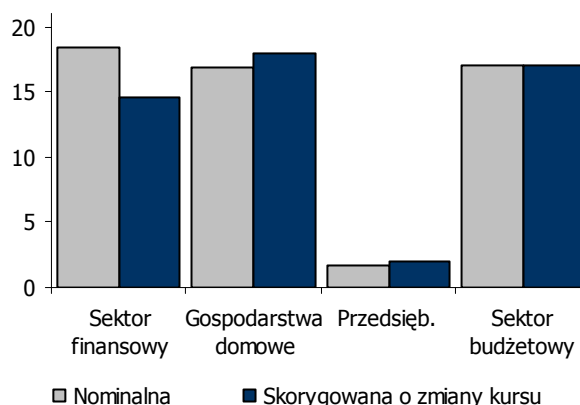
Tabela 7. Depozyty, inne zobowiązania i kapitały (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Zmiana %		
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	06/2010	12/2009	09/2009
Zobowiązania ogółem, w tym:	1 026,5	1 017,8	945,3	938,2	939,7	0,9%	8,6%	9,4%
1/ Depozyty sektora finansowego	235,2	236,6	216,8	226,5	231,0	-0,6%	8,5%	3,9%
- rezydent	73,3	72,1	67,2	72,5	80,4	1,7%	9,1%	1,1%
- nierezydent	161,9	164,5	149,6	154,0	150,6	-1,5%	8,2%	5,2%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	587,1	584,0	567,2	531,4	499,0	0,5%	3,5%	10,5%
- gospodarstwa domowe	404,6	401,3	387,7	370,9	336,9	0,8%	4,4%	9,1%
- przedsiębiorstwa	166,8	167,5	165,1	145,4	148,0	-0,4%	1,0%	14,7%
- instytucje niekomercyjne	15,7	15,3	14,4	15,1	14,2	3,2%	9,6%	4,3%
3/ Depozyty sektora budżetowego:	69,0	62,9	52,0	62,1	52,7	9,7%	32,8%	11,3%
- instytucje rządowe szczebla centralnego	39,1	36,4	24,8	30,5	20,6	7,5%	57,6%	28,2%
- instytucje samorządowe	21,8	21,8	20,6	24,6	21,5	0,1%	5,9%	-11,2%
- fundusze ubezpieczeń społecznych	8,1	4,7	6,5	6,9	10,7	70,9%	23,9%	16,5%
4/ Zobowiązania z tytułu własnych emisji	25,1	25,5	19,4	11,9	12,5	-1,3%	29,4%	110,6%
5/ Zobowiązania podporządkowane	9,4	9,5	8,9	8,9	7,6	-1,0%	5,7%	5,1%
Kapitały	115,9	109,4	103,3	98,8	88,1	5,9%	12,2%	17,3%

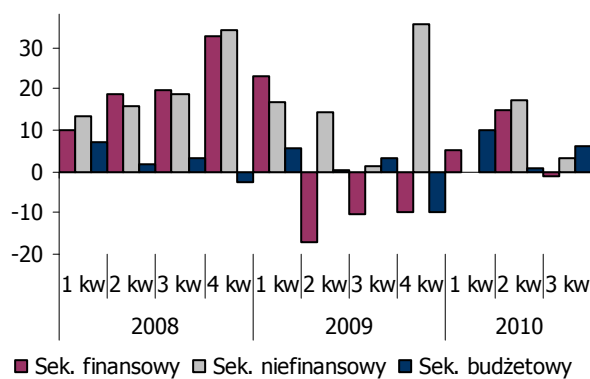
Wykres 45.
Depozyty (mld zł)

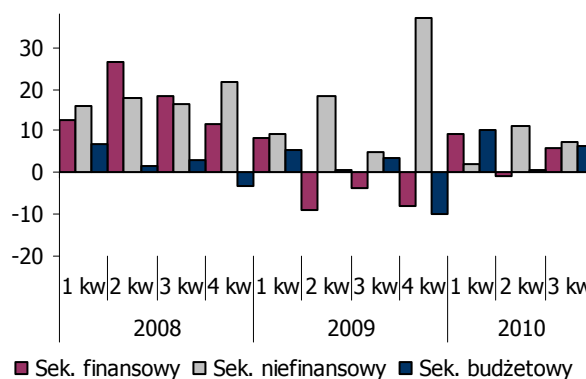
Wykres 46.
Zmiana stanu depozytów w 2010 r. (mld zł)

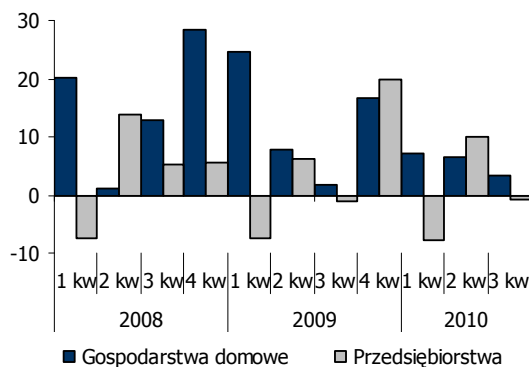
Wykres 47.
Kwartalny przyrost depozytów (mld zł)

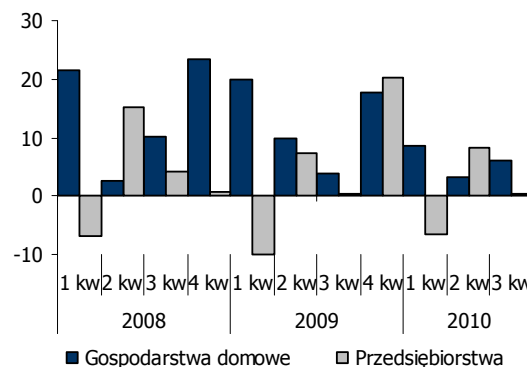
Wykres 48.
Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

Wykres 49.
Kwartalny przyrost depozytów sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 50.
Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)

W okresie I-IX br. **wartość zobowiązań ogółem zwiększyła się o 8,6%** (kwartał o 0,9%; rok/rok o 9,4%) z 945,3 mld zł na koniec ub.r. do 1 026,5 mld zł na koniec września br., a wartość **kapitałów o 12,2%** (kwartał o 5,9%; rok/rok o 17,3%) z 103,3 mld zł do 115,9 mld zł.

Główną pozycję zobowiązań stanowiły depozyty sektora niefinansowego (na koniec września br. stanowiły 51,4% zobowiązań), depozyty i kredyty otrzymane od sektora finansowego (20,6%) oraz depozyty sektora budżetowego (6,0%).

Depozyty i kredyty od sektora finansowego zwiększyły się o 8,5% (kwartał -0,6%; rok/rok 3,9%) z 216,8 mld zł na koniec ub.r. do 235,2 mld zł na koniec września br. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, wzrost wyniósłby około 14,5 mld zł, a tempo wzrostu około **6,6%** (kwartał około 2,7%; rok/rok około 2,9%).

Większość zobowiązań wobec sektora finansowego stanowiły zobowiązania wobec nierezydentów (na koniec września br. stanowiły one 68,9% ogółu zobowiązań). Większość tych środków pochodziła od podmiotów dominujących, co przyczyniało się do ich większej stabilności, ale z drugiej strony należy mieć na uwadze, że ze środkami tymi wiąże się również ryzyko wynikające z silnego uzależnienia od sytuacji finansowej spółki matki.

Depozyty sektora niefinansowego wzrosły o 3,5% (kwartał 0,5%; rok/rok 10,5%) z 567,2 mld zł na koniec ub.r. do 587,1 mld zł na koniec września br. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, przyrost depozytów wyniósłby około 20,4 mld zł, a tempo wzrostu około **3,6%** (kwartał około 1,3%; rok/rok około 10,8%):

- depozyty **gospodarstw domowych** wzrosły o **4,4%** (kwartał 0,8%; rok/rok o 9,1%) z 387,7 mld zł do 404,6 mld zł. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, przyrost depozytów wyniósłby około 17,9 mld zł, a tempo wzrostu około **4,7%** (kwartał około 1,6%; rok/rok około 9,8%);
- depozyty sektora **przedsiębiorstw wzrosły o 1,0%** (kwartał -0,4%; rok/rok 14,7%) z 165,1 mld zł do 167,5 mld zł. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych, przyrost depozytów wyniósłby około 2,0 mld zł, a tempo wzrostu około **1,2%** (kwartał około 0,1%; rok/rok około 15,4%).

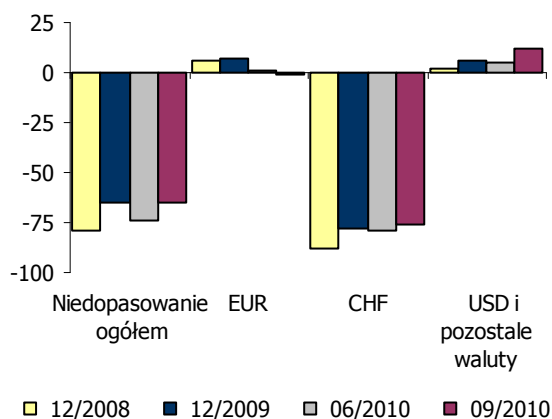
Przyczyn, obserwowanego w ostatnich okresach, osłabienia dynamiki wzrostu depozytów należy szukać w splocie szeregu czynników, które niejednokrotnie oddziałują w różnych kierunkach na różnych uczestników rynku finansowego. Główną przyczyną najprawdopodobniej jest zmniejszenie atrakcyjności lokat bankowych na skutek redukcji ich oprocentowania oraz poprawa koniunktury na rynku kapitałowym, co przyczynia się do częściowej realokacji aktywów. Jednocześnie stopniowa poprawa sytuacji makroekonomicznej skłania część podmiotów do zwiększenia wydatków lub inwestycji. Z drugiej strony pogorszenie sytuacji dochodowej niektórych gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, będące pochodną kryzysu, mogło znaleźć odzwierciedlenie w zmniejszeniu poziomu ich depozytów. W tym samym kierunku mogło oddziaływać zaostrzenie polityki kredytowej, prowadzące do zwiększenia samofinansowania przez część przedsiębiorstw, kosztem zmniejszenia depozytów.

Depozyty sektora budżetowego zwiększyły się o 32,8% (kwartał 9,7%; rok/rok 11,3%) z 52,0 mld zł na koniec ub.r. do 62,9 mld zł na koniec września br. Tak wysoka dynamika wynikała z blisko dwukrotnego wzrostu depozytów instytucji rządowych szczebla centralnego i po części była pochodną znacznego spadku depozytów tego sektora w końcu ub.r. (czyli obniżenia bazy statycznej).

Kapitały (fundusze) sektora bankowego **wzrosły o 12,2%** z 103,3 mld zł na koniec ub.r. do 115,9 mld zł na koniec września br. (w III kwartale przyrost wyniósł 6,4 mld zł, tj. 5,9%). Wzrost kapitałów wynikał ze zwiększenia kapitału podstawowego o 1,6 mld zł, kapitału zapasowego o 3,9 mld zł, kapitałów rezerwowych o 3,2 mld zł (saldo pozostałych pozycji zwiększyło się o 3,8 mld zł) i nastąpiło w rezultacie dokapitalizowania, zatrzymania części zysków za 2009 r. oraz wzrostu wyniku finansowego w br. Warto przy tym zauważyć, że po rekordowym zasileniu kapitałów do jakiego doszło w ubiegłym roku, banki powróciły do praktyki, w której około połowy zysków przeznaczona jest na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy (przy czym w przypadku pojedynczych banków zdarzały się odchylenia od średniej).

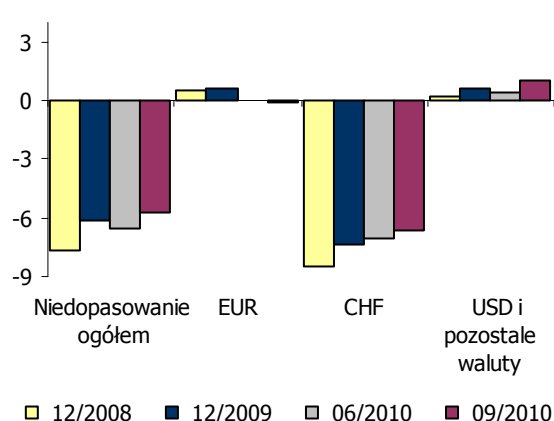
Wykres 51.

Niedopasowanie walutowe aktywów i pasywów (mld zł)

Wykres 52.

Udział niedopasowania w sumie bilansowej (%)

W kontekście bardzo wysokiego udziału kredytów walutowych trzeba zwrócić uwagę na kwestię niedopasowania walutowego źródeł finansowania rozwoju akcji kredytowej oraz źródeł finansowania działalności, szczególnie ciągle wzrastającego znaczenia środków walutowych pochodzących od podmiotów dominujących.

Na koniec września br. niedopasowanie walutowe²¹ w skali całego sektora wynosiło 65,3 mld zł i stanowiło 5,7% sumy bilansowej (na koniec ub.r. odpowiednio 64,9 mld zł; 6,1%). Niedopasowanie dotyczyło przede wszystkim CHF i wynikało z faktu, że nie wszystkie banki udzielające kredytów w tej walucie posiadały odpowiednie źródła ich finansowania.

Reasumując, w okresie I-IX br. **aktywność sektora bankowego pozostała ograniczona.**

Głównym obszarem rozwoju pozostają kredyty mieszkaniowe. O ile rozwój akcji kredytowej w tym obszarze można uznać za korzystny, to niepokoi łagodzenie polityki kredytowej w zakresie maksymalnej wartości LTV (rekordowy udział kredytów o LTV powyżej 80%), wydłużanie okresu kredytowania oraz ponowny rozwój finansowania w walutach obcych. Działania te prowadzą z jednej strony do wzrostu ryzyka (na poziomie klienta i banku), a z drugiej ograniczają możliwości skutecznej restrukturyzacji, gdyby w przyszłości zaszła taka konieczność. Większość dużych i średnich banków wyciągnęła odpowiednie wnioski i ograniczyła kredytowanie w walutach obcych. Akcja kredytowa w walutach obcych jest obecnie rozwijana głównie przez mniejsze podmioty.

Ożywienie akcji kredytowej obserwowane jest również w obszarze kredytów operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorstw. Natomiast w przypadku kredytów konsumpcyjnych oraz kredytów dla MSP i dużych przedsiębiorstw nadal występuje stagnacja.

Ograniczone tempo wzrostu akcji kredytowej przełożyło się na **wzrost zakupów bonów pieniężnych NBP i papierów skarbowych**, przy czym dodatkowym czynnikiem była realokacja najbardziej płynnych aktywów dokonana przez niektóre banki.

Nadal utrzymuje się **niskie tempo przyrostu depozytów sektora niefinansowego**, co należy wiązać m.in. ze zmniejszeniem atrakcyjności lokat bankowych. Z drugiej strony odnotowano **wzrost depozytów sektora finansowego i budżetowego**. Odnotowano też wysoki wzrost **kapitałów**.

²¹ Zdefiniowane jako różnica pomiędzy pasywami walutowymi, a aktywami walutowymi.

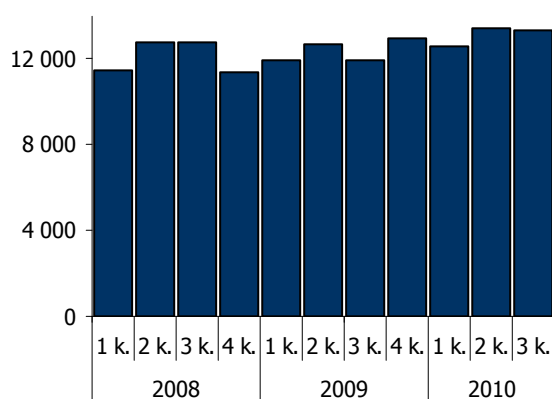
3 WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO

W stosunku do ub.r. nastąpił **wzrost wyniku finansowego sektora bankowego, jednak wyniki banków nadal znajdowały się pod silną presją odpisów** wynikających z realizacji ryzyka kredytowego.

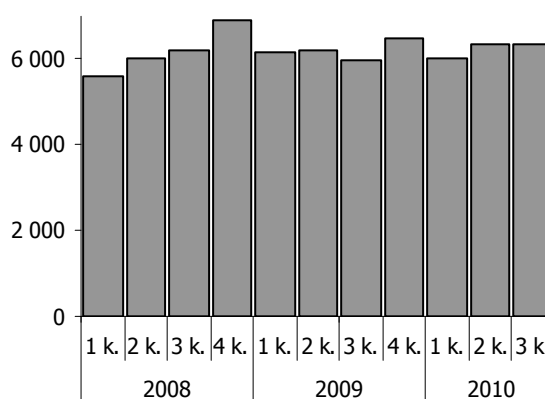
Tabela 8. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %)

	2010			2009			I-IX		Zmiana	
	III kw	II kw	I kw	III kw	II kw	I kw	2010	2009	mln zł	%
Wynik działalności bankowej	13 316	13 467	12 609	11 981	12 649	11 956	39 392	36 586	2 806	7,7%
- wynik z tytułu odsetek	7 902	7 573	7 216	6 950	5 966	6 284	22 690	19 200	3 490	18,2%
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 462	3 434	3 360	3 184	3 105	2 888	10 255	9 177	1 078	11,7%
- pozostałe pozycje	1 953	2 460	2 034	1 846	3 579	2 784	6 447	8 209	-1 762	-21,5%
Koszty działania	6 366	6 335	6 032	5 967	6 188	6 181	18 733	18 336	397	2,2%
Amortyzacja	671	710	643	614	634	629	2 025	1 877	148	7,9%
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	2 688	3 285	2 688	2 401	2 897	2 695	8 661	7 994	667	8,3%
WYNIK FINANSOWY NETTO	3 138	2 993	2 471	2 375	2 350	2 108	8 602	6 833	1 769	25,9%

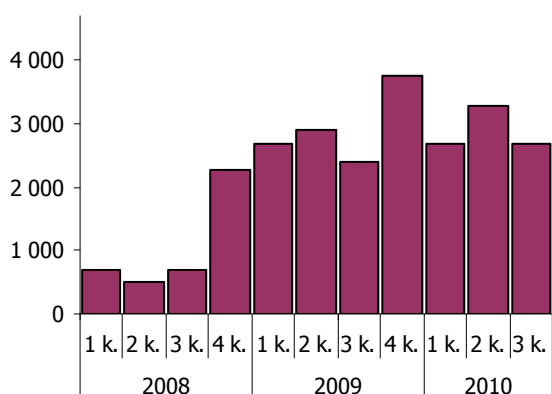
Wykres 53.
Wynik działalności bankowej (mln zł)

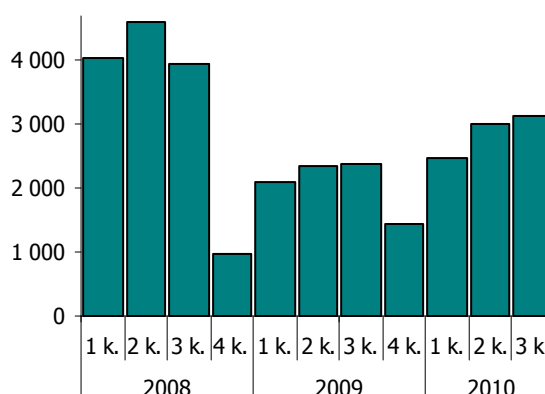
Wykres 54.
Koszty działania (mln zł)

Wykres 55.
Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł)

Wykres 56.
Wynik finansowy netto (mln zł)

W okresie I-IX br. **wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 8,6 mld zł** (2,5 mld zł I kwartale, 3,0 mld zł w II kwartale i 3,1 mld zł w III kwartale), co oznacza jego **wzrost** w stosunku do analogicznego okresu ub.r. o **25,9%**. Głównym czynnikiem poprawy był wzrost wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji. Trzeba jednak zauważyć, że pomimo obserwowanej poprawy, wynik sektora był o ponad 30% niższy niż w okresie I-IX 2008 r.

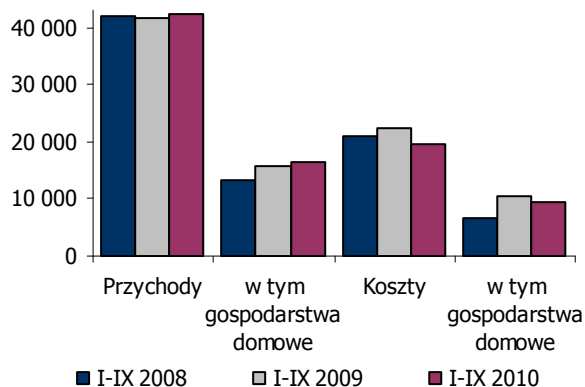
Obserwowana w okresie I-IX br. poprawa wyników nastąpiła w 437 podmiotach skupiających 60,9% aktywów sektora. Trzeba jednak zauważyć, że o wynikach całego sektora nadal decydują dwa największe banki, tj. PKO BP i Pekao, które na koniec września br. skupiały około 25% aktywów i wypracowały ponad 45% zysków wygenerowanych przez wszystkie banki wykazujące pozytywny wynik.

Na koniec września br. **7 banków komercyjnych, 10 oddziałów instytucji kredytowych oraz 2 banki spółdzielcze wykazywały stratę netto** w łącznej wysokości 1 085 mln zł, a ich łączny udział w aktywach sektora wynosił 7,9% (po I półroczu br. łączna skala strat wyniosła 867 mln zł, a stratę wykazało 20 podmiotów). Oznacza to jednak pewną poprawę w stosunku do analogicznego okresu ub.r., kiedy łączna strata wyniosła 1 210 mln zł, a stratę wykazały 23 podmioty. Należy też dodać, że w przypadku kilku podmiotów straty należy łączyć z początkowym okresem ich działalności, który charakteryzuje się m.in. tym, że przychody nie pokrywają kosztów działania.

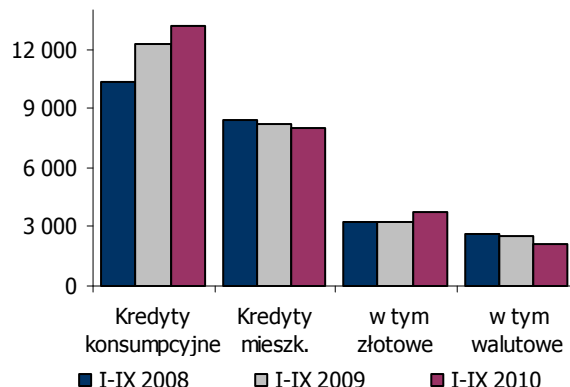
Tabela 9. Przychody i koszty odsetkowe sektora bankowego (mln zł; %)

	2010			2009			I-IX		Zmiana	
	III kw	II kw	I kw	III kw	II kw	I kw	2010	2009	mln zł	%
PRZYCHODY	14 444	14 121	13 849	13 639	13 162	14 834	42 413	41 635	779	1,9%
1/ Sektor finansowy	1 388	1 376	1 286	1 425	1 127	1 702	4 049	4 254	-205	-4,8%
2/ Sektor niefinansowy	10 510	10 281	10 213	9 950	9 919	10 820	31 004	30 689	316	1,0%
Gospodarstwa domowe	7 612	7 425	7 374	7 113	7 112	7 394	22 411	21 619	792	3,7%
Kredyty mieszkaniowe	2 145	1 947	1 829	1 793	1 698	2 213	5 922	5 704	217	3,8%
- złotowe	1 392	1 205	1 182	1 010	1 009	1 182	3 779	3 201	578	18,1%
- walutowe	753	743	647	783	690	1 031	2 143	2 504	-361	-14,4%
Kredyty konsumpcyjne	4 396	4 361	4 444	4 104	4 066	4 064	13 201	12 234	967	7,9%
- karty kredytowe	507	504	520	513	469	490	1 531	1 472	59	4,0%
- samochodowe	360	317	384	311	346	410	1 061	1 067	-6	-0,6%
- ratalne	1 275	1 327	1 343	1 259	1 396	1 318	3 945	3 972	-27	-0,7%
- pozostałe	2 255	2 213	2 197	2 021	1 855	1 846	6 664	5 723	941	16,4%
Przedsiębiorstwa	2 827	2 773	2 797	2 798	2 758	3 374	8 397	8 930	-533	-6,0%
3/ Sektor budżetowy	515	494	491	420	403	477	1 499	1 299	200	15,4%
4/ Instrumenty dłużne	2 032	1 970	1 859	1 845	1 714	1 834	5 861	5 393	468	8,7%
KOSZTY	6 542	6 548	6 633	6 689	7 197	8 549	19 723	22 434	-2 711	-12,1%
1/ Sektor finansowy	1 720	1 726	1 788	1 928	2 207	2 881	5 234	7 016	-1 782	-25,4%
2/ Sektor niefinansowy	4 267	4 295	4 377	4 241	4 501	5 093	12 939	13 836	-897	-6,5%
Gospodarstwa domowe	3 101	3 178	3 271	3 225	3 365	3 729	9 550	10 319	-769	-7,5%
Przedsiębiorstwa	1 071	1 033	1 012	919	1 036	1 249	3 115	3 204	-89	-2,8%
3/ Sektor budżetowy	555	527	468	519	488	575	1 550	1 582	-32	-2,1%
WYNIK ODSETKOWY	7 902	7 573	7 216	6 950	5 966	6 284	22 690	19 200	3 490	18,2%
1/ Sektor finansowy	-333	-350	-502	-503	-1 080	-1 179	-1 185	-2 762	1 577	-57,1%
2/ Sektor niefinansowy	6 243	5 986	5 836	5 708	5 418	5 727	18 065	16 853	1 213	7,2%
Gospodarstwa domowe	4 511	4 247	4 103	3 888	3 747	3 665	12 860	11 300	1 561	13,8%
Przedsiębiorstwa	1 756	1 741	1 785	1 878	1 722	2 125	5 281	5 725	-444	-7,8%
3/ Sektor budżetowy	-40	-33	22	-100	-85	-98	-51	-283	232	-82,0%

Wykres 57.
Przychody i koszty odsetkowe (mln zł)

Wykres 58.
Przychody odsetkowe od gospodarstw domowych (mln zł)

Wynik odsetkowy wzrósł o 18,2% (z 19,2 mld zł w ub.r. do 22,7 mld zł w br.).

Głównym czynnikiem poprawy wyniku odsetkowego był silny spadek kosztów odsetkowych, który wyniósł **12,1%** (z 22,4 mld zł w ub.r. do 19,7 mld zł w br.). Wynikało to z dokonanej przez banki redukcji oprocentowania depozytów, jak też spadku stóp procentowych na rynku finansowym. W konsekwencji pomimo wzrostu bazy depozytowej koszty depozytów sektora niefinansowego zmniejszyły się o 6,5%, koszty środków pozyskanych z sektora finansowego o 25,4%, a koszty depozytów sektora budżetowego o 2,1%.

Pomimo spadku stóp procentowych i niskiej dynamiki akcji kredytowej **przychody odsetkowe wzrosły o 1,9%** (z 41,6 mld zł w ub.r. do 42,4 mld zł w br.). Pozytywnie na stronę przychodową oddziaływało zwiększenie marż na nowo udzielanych kredytach. Wprawdzie od końca ub.r. banki dokonują stopniowej redukcji marż, ale generalnie są one wyższe niż w okresie „przedkryzysowym”. Pozytywny wpływ miało też znaczące zwiększenie wolumenu złotych kredytów mieszkaniowych (wzrost przychodów o 18,1%), kredytów dla sektora budżetowego (wzrost przychodów o 15,4%) oraz portfela instrumentów dłużnych (wzrost przychodów o 8,7%). Trzeba też dodać, że pomimo wyhamowania akcji w obszarze consumer finance i silnego pogorszenia jakości portfela kredytów konsumpcyjnych nastąpił wzrost przychodów odsetkowych z tytułu tych kredytów (o 7,9%). Należy to tłumaczyć z jednej strony utrzymaniem lub zwiększeniem marż, a z drugiej wyższym średnim stanem tych kredytów (o ile w stosunku do stanu na koniec ub.r. poziom kredytów konsumpcyjnych zwiększył się jedynie o 1,9%, to średni stan tych kredytów w okresie I-IX br. był o blisko 7,7% wyższy niż w okresie I-IX ub.r.). Z kolei presję na przychody odsetkowe wywierało zmniejszenie zadłużenia dużych przedsiębiorstw oraz spadek średnich stóp na rynku finansowym skutkujący m.in. zmniejszeniem przychodów odsetkowych od kredytów walutowych (w przypadku walutowych kredytów mieszkaniowych spadek przychodów odsetkowych wyniósł 14,4%). Dodatkowym czynnikiem wywierającym presję na przychody odsetkowe było pogorszenie sytuacji finansowej części kredytobiorców, skutkujące m.in. zaprzestaniem obsługi kredytów lub jej nieregularnością.

W okresie I-IX br. **wynik z tytułu opłat i prowizji wzrósł o 11,7%** (z 9,2 mld zł w ub.r. do 10,3 mld zł w br.). Przyczynami poprawy było podniesienie opłat i prowizji z tytułu korzystania z usług i produktów bankowych, stopniowe rozszerzanie akcji kredytowej, zwiększenie wpływów z tytułu pośrednictwa w działalności ubezpieczeniowej, jak też ożywienie na rynku kapitałowym skutkujące zwiększeniem dochodów z tytułu sprzedaży jednostek uczestnictwa, zarządzania aktywami i pośrednictwa w obrocie na rynku.

Spadek dochodów z tytułu pozostałych pozycji działalności bankowej (z 8,2 mld zł w ub.r. do 6,4 mld zł w br.) należy wiązać m.in. uspokojeniem nastrojów na rynku finansowym, co zmniejszyło aktywność klientów na rynku walutowym i przełożyło się na spadek wyników z tytułu wymiany (z punktu widzenia stabilności sektora bankowego jest to zjawisko pozytywne). Ponadto spadek dochodów nastąpił na skutek zmniejszenia wpływów z tytułu dywidend (o blisko 0,6 mld zł) oraz wspomnianych już zmian w polityce rachunkowości niektórych banków, które spowodowały przesunięcie części dochodów do wyniku odsetkowego.

Poprawie wyników banków sprzyjało również **utrzymanie „dyscypliny” kosztów działania**, które były tylko o **2,2%** wyższe niż w ub.r. (wzrost z 18,3 mld zł w ub.r. do 18,7 mld zł w br.), przy czym koszty pracownicze zwiększyły się o 5,0%, a koszty ogólnego zarządu uległy zmniejszeniu o 1,2%.

Amortyzacja wzrosła o 7,9% (z 1,9 mld zł w ub.r. do 2,0 mld zł w br.),

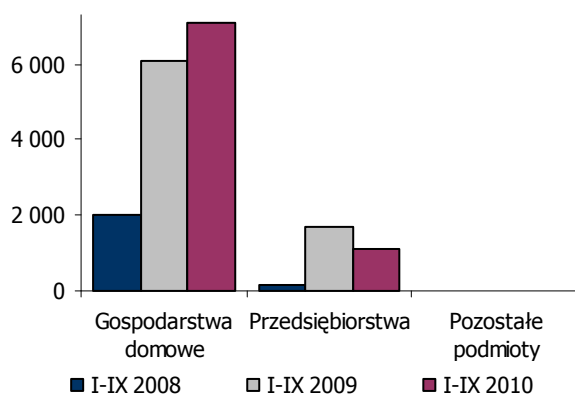
W dalszym ciągu, **podstawowym obciążeniem wyników finansowych banków jest ujemne saldo odpisów/rezerw**, które wzrosło o 8,3%, z 8,0 mld zł w okresie I-IX ub.r. do 8,7 mld zł w okresie I-IX br. (w I kwartale br. wyniosło 2,7 mld zł, w II kwartale br. 3,3 mld zł, a w III kwartale br. 2,7 mld zł), **co wynikało z materializacji ryzyka kredytowego podjętego przez banki** w minionych okresach.

Tabela 10. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %)

	2010			2009			I-IX		Zmiana	
	III kw	II kw	I kw	III kw	II kw	I kw	2010	2009	mln zł	%
1/ Odpisy z tytułu utraty wartości akt.finans.	2 576	2 890	2 713	2 437	2 859	2 469	8 178	7 766	413	5,3%
Gospodarstwa domowe	2 088	2 468	2 519	2 005	2 060	1 959	7 074	6 024	1 050	17,4%
Kredyty konsumpcyjne	1 619	2 113	1 947	1 769	1 571	1 629	5 679	4 969	711	14,3%
- karty kredytowe	242	264	273	231	197	152	779	579	200	34,5%
- samochodowe	102	147	94	81	69	79	343	229	114	49,8%
- ratalne	645	526	572	406	409	746	1 743	1 560	182	11,7%
- pozostałe	630	1 176	1 008	1 051	896	653	2 815	2 600	215	8,3%
Kredyty mieszkaniowe	143	289	174	100	176	121	606	396	209	52,8%
Pozostałe	326	66	397	136	314	209	789	659	130	19,7%
Przedsiębiorstwa	500	393	198	466	747	484	1 091	1 696	-606	-35,7%
- MSP	616	170	27	35	190	-68	813	157	656	417,8%
- duże	-116	223	171	430	557	552	277	1 539	-1 262	-82,0%
Pozostałe podmioty	-12	29	-4	-33	52	26	13	45	-32	-70,2%
2/ Pozostałe odpisy ²²	112	395	-25	-36	38	226	483	228	255	111,8%
RAZEM	2 688	3 285	2 688	2 401	2 897	2 695	8 661	7 994	667	8,3%

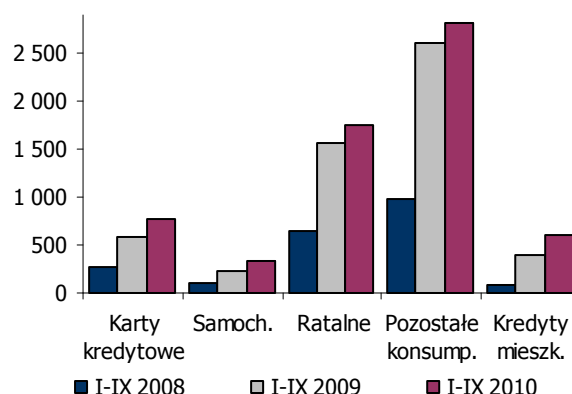
Wykres 59.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł)

Wykres 60.

Odpisy na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe (mln zł)

Ujemne saldo odpisów to przede wszystkim konsekwencja **materializacji ryzyka związanego z segmentem klientów detalicznych**. W okresie I-IX br. łączna skala odpisów wynikających z utraty wartości aktywów finansowych związanych z gospodarstwami domowymi wyniosła 7,1 mld zł i była o 17,4% (1,1 mld zł) wyższa niż w analogicznym okresie ub.r. Trzeba przy tym zauważyć zmniejszenie skali odpisów netto w III kwartale (w I i II kwartale wyniosły 2,5 mld zł, a w III 2,1 mld zł).

Ujemne saldo odpisów/rezerw związanych z kredytami konsumpcyjnymi wyniosło 5,7 mld zł, co oznacza wzrost w stosunku do analogicznego okresu ub.r. o 14,3% (0,7 mld zł). Z tej kwoty na odpisy z tytułu kredytów spłacanych jednorazowo i kredytów w rachunku bieżącym przypadło 2,8 mld zł (wzrost o 8,3%; 0,2 mld zł), kredytów ratalnych 1,7 mld zł (wzrost o 11,7%; 0,2 mld zł), kart kredytowych 0,8 mld zł (wzrost o 34,5%; 0,2 mld zł), a na kredyty samochodowe 0,3 mld zł (wzrost o 49,8%; 0,1 mld zł). Trzeba przy tym zauważyć, że w III kwartale saldo odpisów z tytułu kredytów konsumpcyjnych było niższe niż w I i II (najwyższe), co być może jest sygnałem do zmiany niekorzystnego trendu. Wymaga to jednak potwierdzenia w kolejnych okresach.

²² Obejmują: odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych, rezerwy, wynik z tytułu poniesionych ale niewykazanych strat IBNR i wynik z tytułu rezerwy na ryzyko ogólne.

W bieżącym roku doszło również do wzrostu odpisów z tytułu utraty wartości kredytów mieszkaniowych, które wyniosły 0,6 mld zł i były o 52,8% (0,2 mld zł) wyższe niż w analogicznym okresie ub.r., przy czym w III kwartale saldo odpisów było najniższe.

Udział pozostałych odpisów był niewielki, przy czym uwagę zwraca **spadek ujemnego salda odpisów w segmencie korporacyjnym**, które wyniosło 1,1 mld zł i było o 35,7% (0,6 mld zł) niższe niż w analogicznym okresie ub.r. Należy to wiązać z ogólną poprawą sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw oraz rozwiązaniem kwestii transakcji opcyjnych, które w ubiegłym roku stanowiły istotne obciążenie wyników banków.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych **skoncentrowane są w kilkunastu bankach**, które w minionych okresach charakteryzowały się agresywną strategią działania w obszarze consumer finance. Wśród 14 podmiotów, w których skala odpisów przekroczyła 200 mln zł, większość stanowią małe i średniej wielkości instytucje (ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił 10%, a udział w odpisach przekraczał 40%).

Reasumując, w okresie I-IX br. nastąpiła **poprawa wyników** finansowych sektora bankowego w stosunku do analogicznego okresu 2009 r. Z drugiej strony wyniki banków były o ponad 30% niższe niż w analogicznym okresie 2008 r.

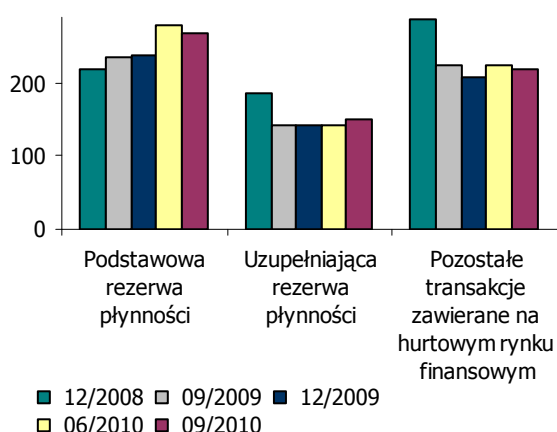
Główną przyczyną poprawy wyników było zwiększenie wyniku odsetkowego na skutek **silnego spadku kosztów odsetkowych**, w rezultacie dokonanych obniżek oprocentowania depozytów, jak też wzrostu marż na nowo udzielanych kredytach. Z kolei, głównym czynnikiem wywierającym **presję na wyniki były nadal rosnące odpisy w segmencie klientów detalicznych** (w III kwartale nastąpiło ich pewne zmniejszenie). Koszty banków pozostały pod ścisłą kontrolą.

4 GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

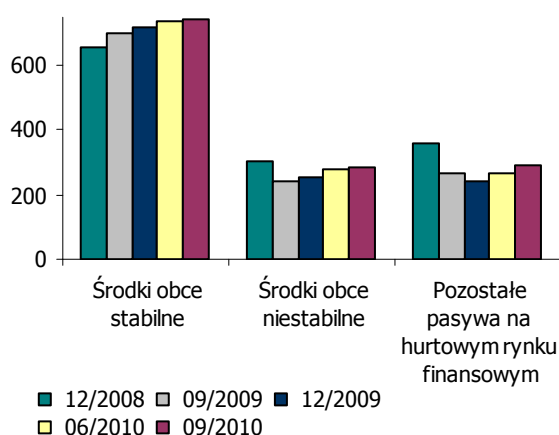
4.1 Płynność

Bieżąca sytuację banków w zakresie płynności można uznać za zadowalającą²³. Głównym źródłem ryzyka pozostaje utrzymująca się na rynku niepewność oraz wciąż ograniczony poziom wzajemnego zaufania, przejawiający się m.in. brakiem sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień, a zwłaszcza niską dostępnością środków o horyzoncie przynajmniej średniokresowym.

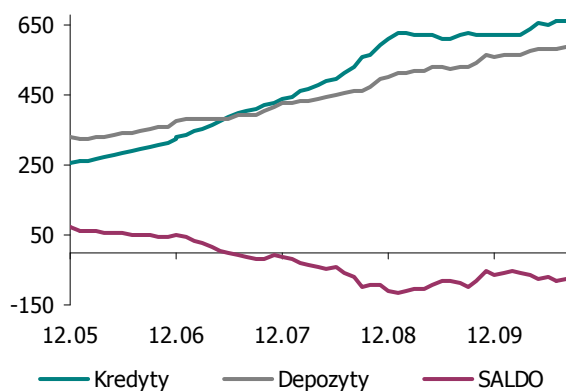
Wykres 61.
Wybrane aktywa²⁴ (mld zł)

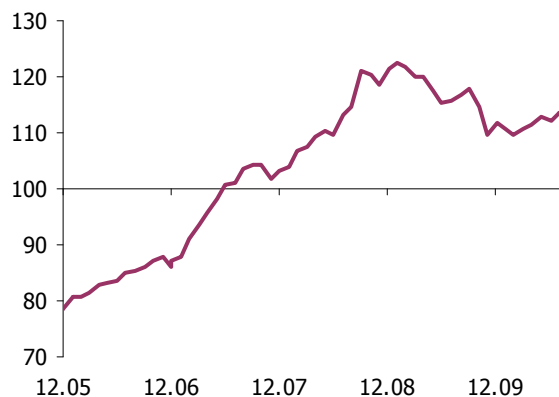
Wykres 62.
Wybrane pasywa²⁵ (mld zł)

Wykres 63.
Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 64.
Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)

W okresie I-IX br. nastąpił wzrost podstawowej rezerwy płynności o 12,4% (rok/rok o 14,6%) oraz stabilnych środków obcych o 3,1% (rok/rok o 5,9%). Relacja kredytów do depozytów (określająca pośrednio skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego) pozostała stabilna i na koniec września br. wynosiła 112,9% (109,6% na koniec ub.r.).

Biorąc pod uwagę utrzymującą się na rynku niepewność i ograniczony poziom wzajemnego zaufania, nadal konieczne są działania zmierzające do dalszego wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz opracowywania strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności, mając na uwadze doświadczenia kryzysu, w przypadku znacznego finansowania danego banku środkami pochodzącymi z sektora finansowego konieczne są działania zmierzające do wzrostu udziału środków długoterminowych. W przypadku środków pochodzących z sektora niefinansowego, banki powinny dążyć do dalszego wzrostu ich stabilności, m.in.

²³ Na koniec września br. tylko 6 banków spółdzielczych nie spełniało wymogów uchwały KNF nr 386/2008.

²⁴ Definicje zob. uchwała KNF nr 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

²⁵ jak wyżej.

w drodze zwiększenia udziału depozytów o dłuższych terminach zapadalności (np. dzięki uatrakcyjnieniu oferty oprocentowania depozytów o dłuższych terminach umownych).

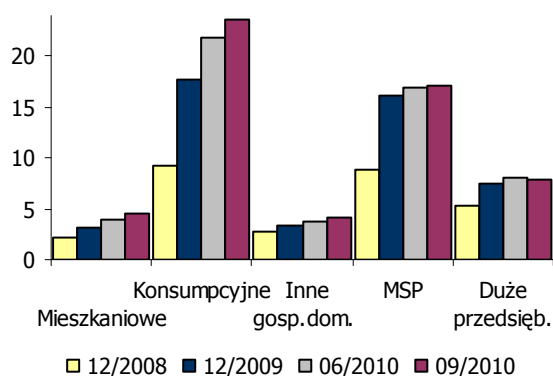
4.2 Ryzyko kredytowe

Pomimo poprawy wyników finansowych, w okresie I-IX br. doszło do **dalszego pogorszenia jakości portfela kredytowego** mierzonej wartością i udziałem kredytów zagrożonych oraz kredytów z opóźnieniem w spłacie.

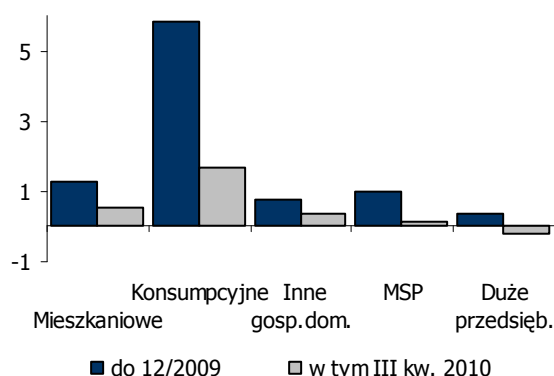
Tabela 11. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)

	Wartość (mld zł)					Udział w portfelu (%)				
	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008	09/2010	06/2010	12/2009	09/2009	12/2008
SEKTOR NIEFINANSOWY	57,0	54,6	47,8	41,1	28,3	8,6%	8,3%	7,7%	6,6%	4,8%
GOSPODARSTWA DOMOWE	32,0	29,5	24,2	21,0	14,1	7,1%	6,6%	5,9%	5,3%	3,9%
1/ Kredyty konsumpcyjne	23,5	21,8	17,7	15,1	9,3	16,8%	15,6%	12,9%	11,2%	7,7%
- karty kredytowe	2,6	2,5	1,9	1,6	1,0	17,4%	16,3%	12,6%	11,1%	7,4%
- samochodowe	1,6	1,5	1,2	1,1	0,9	12,2%	11,3%	9,4%	8,6%	6,5%
- ratalne	7,1	6,9	6,0	4,7	2,9	15,5%	15,3%	13,6%	11,2%	7,3%
- pozostałe	12,2	11,0	8,5	7,6	4,6	18,5%	16,6%	13,1%	11,7%	8,2%
2/ Kredyty mieszkaniowe	4,5	4,0	3,2	2,8	2,1	1,8%	1,6%	1,5%	1,3%	1,1%
3/ Pozostałe	4,1	3,7	3,3	3,1	2,7	7,0%	6,6%	6,3%	5,9%	5,5%
PRZEDSIĘBIORSTWA	24,9	24,9	23,5	20,0	14,1	11,9%	11,8%	11,2%	9,1%	6,3%
1/ MSP	17,0	16,9	16,1	13,5	8,8	14,2%	14,0%	13,5%	11,2%	7,3%
- operacyjne	6,1	6,2	5,9	5,8	4,0	12,6%	12,6%	12,8%	12,3%	8,5%
- inwestycyjne	4,5	4,2	4,0	3,4	1,9	13,1%	12,3%	11,7%	10,1%	5,9%
- nieruchomości	6,2	6,3	5,9	4,1	2,7	17,6%	17,6%	16,0%	10,7%	7,2%
- pozostałe	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	13,0%	13,3%	12,1%	10,7%	7,3%
2/ Duże przedsiębiorstwa	7,8	8,0	7,5	6,5	5,4	8,8%	8,9%	8,1%	6,6%	5,1%
- operacyjne	4,4	4,6	4,6	4,0	3,2	9,6%	9,7%	9,5%	7,4%	5,4%
- inwestycyjne	2,6	2,7	2,3	2,1	1,8	8,8%	8,8%	7,6%	6,7%	5,5%
- nieruchomości	0,8	0,8	0,5	0,3	0,3	8,0%	7,8%	4,9%	3,3%	3,5%
- pozostałe	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0%	1,7%	2,5%	1,2%	0,6%

Wykres 65.
Kredyty zagrożone (mld zł)

Wykres 66.
Zmiana stanu kredytów zagrożonych w 2010 r. (mld zł)

Na koniec września br. **wartość kredytów ze stwierdzoną utratą wartości** (zagrożonych) wynosiła **57,0 mld zł**, co oznacza wzrost w stosunku do końca ub.r. o 9,2 mld zł, tj. o 14,2% (w I kwartale br. wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się o 1,5 mld zł, w II kwartale o 5,3 mld zł, a w III o 2,4 mld zł). W konsekwencji ich **udział** w portfelu kredytowym zwiększył się z 7,7% do **8,6%**.

Wzrost kredytów zagrożonych dotyczył przede wszystkim sektora gospodarstw domowych, których **wartość** zwiększyła się z 24,2 mld zł na koniec ub.r. do **32,0 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale przyrost wyniósł 2,6 mld zł, w drugim 2,7 mld zł, a w trzecim 2,5 mld zł), a ich udział w kredytach wzrósł z 5,9% do **7,1%**.

Tak znaczny przyrost portfela kredytów zagrożonych to głównie konsekwencja **dalszego pogorszenia jakości portfela kredytów konsumpcyjnych**. Ich wartość zwiększyła się z 17,7 mld zł na koniec ub.r. do **23,5 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale przyrost wyniósł 2,4 mld zł, a w drugim i trzecim po 1,7 mld zł), a ich **udział** w portfelu kredytowym wzrósł w tym okresie z 12,9% do **16,8%**.

W ujęciu produktowym **największy przyrost kredytów zagrożonych dotyczył kredytów spłacanych jednorazowo i w rachunku bieżącym** (wzrost z 8,5 mld zł na koniec ub.r. do 12,2 mld zł na koniec września br.; wzrost udziału z 13,1% do 18,5%), a w dalszej kolejności kredytów ratalnych (z 6,0 mld zł do 7,1 mld zł; z 13,6% do 15,5%), zadłużenia z tytułu kart kredytowych (z 1,9 mld zł do 2,6 mld zł; z 12,6% do 17,4%) oraz kredytów samochodowych (z 1,2 mld zł do 1,6 mld zł; z 9,4% do 12,2%). Wysokie przyrosty kredytów zagrożonych z tytułu kredytów spłacanych jednorazowo wzbudzają obawy, że część gospodarstw domowych prawdopodobnie wykorzystuje pozyskane środki do regulacji innych zobowiązań.

Wartość **zagrożonych kredytów mieszkaniowych** zwiększyła się z 3,2 mld zł na ub.r. do **4,5 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale przyrost wyniósł 0,1 mld zł, w drugim 0,7 mld zł, a w trzecim 0,5 mld zł), a ich udział w kredytach wzrósł z 1,5% do **1,8%**.

Relatywnie wysoką jakość kredytów mieszkaniowych należy wiązać z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, procedury kredytowe (w tym badanie zdolności kredytowej), są ostrzejsze. Po drugie, kredyty te mają najwyższy priorytet spłaty ze strony kredytobiorców (obawa o utratę mieszkania). Po trzecie, bardzo istotnym czynnikiem jest obserwowany w ostatnich dwóch-trzech latach spadek stóp procentowych do rekordowo niskich poziomów. W końcu, trzeba mieć na uwadze, że większość kredytów mieszkaniowych ma bardzo krótką historię, podczas gdy ryzyko związane z tymi kredytami na ogół uwidacznia się po upływie kilku lat. W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę, że ze względu na skokowy wzrost cen mieszkań w latach 2005-2008 doszło do silnego wzrostu przeciętnej wartości umowy kredytowej oraz relacji wysokości przeciętnego kredytu do wysokości przeciętnych dochodów, zwiększeniu uległ też poziom LTV przeciętnego kredytu. Na przestrzeni ostatnich lat zmianie ulegały również inne parametry związane z kredytami mieszkaniowymi, w tym poziom akceptacji ryzyka przez banki. Dlatego też nie można w prosty sposób przenosić doświadczeń związanych z kredytami udzielonymi na początku bieżącej dekady, na kredyty udzielone w latach 2007-2010.

Po silnym pogorszeniu **jakości portfela kredytów dla sektora przedsiębiorstw** odnotowanym w 2009 r., w roku bieżącym sytuacja **ulega stabilizacji**. Wartość kredytów zagrożonych udzielonych przedsiębiorstwom zwiększyła się z 23,5 mld zł na koniec ub.r. do **24,9 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale wartość kredytów zagrożonych zmniejszyła się o 1,2 mld zł, w drugim wzrosła o 2,5 mld zł, a w trzecim obniżyła o 0,1 mld zł), a ich udział w kredytach wzrósł z 11,2% do **11,9%**.

Wartość zagrożonych kredytów udzielonych MSP zwiększyła się z 16,1 mld zł na koniec ub.r. do **17,0 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale wartość kredytów zagrożonych zmniejszyła się o 1,4 mld zł, w drugim wzrosła o 2,2 mld zł, a w trzecim wzrosła o 0,2 mld zł), a ich udział w kredytach wzrósł z 13,5% do **14,2%**.

W układzie produktowym, najniższą jakość posiada portfel kredytów na nieruchomości (17,6% całego portfela; 6,2 mld zł), przy czym znaczna część tych kredytów wynikała z przejęcia przez system bankowy aktywów Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. Niską jakość kredytów inwestycyjnych i operacyjnych najprawdopodobniej należy wiązać z gwałtownym wyhamowaniem gospodarki na przełomie 2008 r. i 2009 r. na skutek globalnego kryzysu. W konsekwencji część MSP znalazła się w trudnej sytuacji finansowej i w 2009 r. doszło do silnego wzrostu kredytów zagrożonych z tego tytułu. Jednak obserwowane ożywienie gospodarki powinno spowodować poprawę sytuacji finansowej MSP, co m.in. objawia się w wyhamowaniu tempa przyrostu kredytów zagrożonych w br.

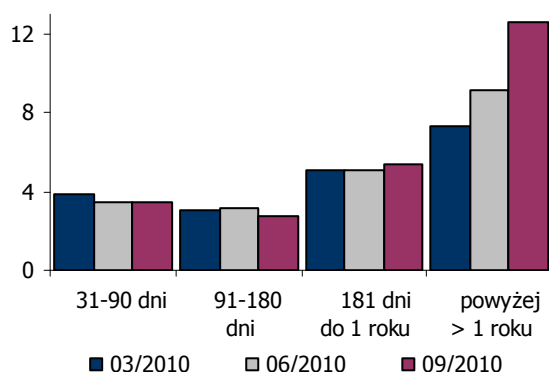
Wartość kredytów zagrożonych dla dużych przedsiębiorstw uległa stabilizacji. Portfel kredytów zagrożonych zwiększył się jedynie o 0,3 mld zł z 7,5 mld zł na koniec ub.r. do **7,8 mld zł** na koniec września br. (w pierwszym kwartale wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się o 0,2 mld zł, w drugim o 0,3 mld zł, a w trzecim obniżyła o 0,2 mld zł), a wzrost udziału w kredytach z 8,1% do **8,8%**, należy wiązać również ze zmniejszeniem ogólnej wartości kredytów dla dużych przedsiębiorstw.

Tabela 12. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %)

	Kredyty ogółem ²⁶			Kredyty konsumpcyjne ²⁷			Kredyty mieszkaniowe		
	09/2010	06/2010	03/2010	09/2010	06/2010	03/2010	09/2010	06/2010	03/2010
WARTOŚĆ									
Ogółem	655,7	647,1	608,8	134,7	128,2	126,5	251,1	249,3	217,8
Nieprzeterminowane	579,4	571,9	536,2	98,6	95,2	91,8	236,8	234,3	205,3
Przeterminowane 1-30 dni	30,0	32,7	34,1	11,9	12,0	15,4	9,3	10,4	8,2
Przeterminowane powyżej 30 dni, w tym:	46,3	42,5	38,5	24,3	21,0	19,2	5,0	4,6	4,2
31-90 dni	7,6	8,0	9,0	3,4	3,5	3,9	1,9	1,9	2,1
91-180 dni	5,8	6,1	5,0	2,8	3,2	3,0	0,8	0,8	0,6
181 dni do 1 roku	9,4	8,4	8,7	5,4	5,1	5,1	0,8	0,7	0,5
powyżej > 1 roku	23,4	20,1	15,8	12,6	9,2	7,3	1,4	1,2	1,0
UDZIAŁ W PORTFELU									
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Nieprzeterminowane	88,4%	88,4%	88,1%	73,2%	74,3%	72,6%	94,3%	94,0%	94,3%
Przeterminowane 1-30 dni	4,6%	5,0%	5,6%	8,8%	9,4%	12,2%	3,7%	4,2%	3,8%
Przeterminowane powyżej 30 dni, w tym:	7,1%	6,6%	6,3%	18,0%	16,3%	15,2%	2,0%	1,8%	1,9%
31-90 dni	1,2%	1,2%	1,5%	2,5%	2,7%	3,1%	0,8%	0,8%	1,0%
91-180 dni	0,9%	0,9%	0,8%	2,1%	2,5%	2,4%	0,3%	0,3%	0,3%
181 dni do 1 roku	1,4%	1,3%	1,4%	4,0%	4,0%	4,0%	0,3%	0,3%	0,2%
powyżej > 1 roku	3,6%	3,1%	2,6%	9,4%	7,2%	5,8%	0,6%	0,5%	0,5%

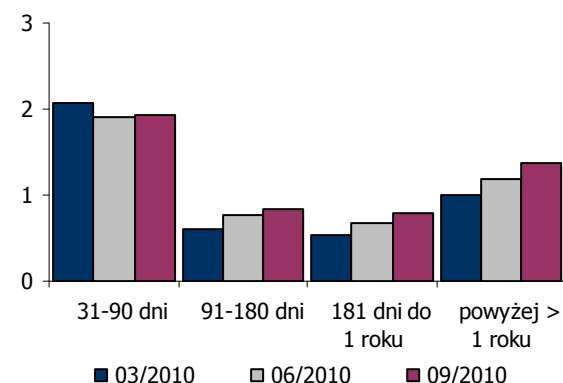
Wykres 67.

Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 68.

Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Na pogorszenie jakości portfela kredytowego wskazuje również obserwowany w br. **wzrost kwoty i udziałów kredytów wykazujących opóźnienia w spłacie powyżej 30 dni**²⁸. Na koniec września br. **kredyty z opóźnieniem w spłacie powyżej 30 dni miały wartość 46,3 mld zł i stanowiły 7,1%** portfela kredytowego (dla porównania udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości wynosił 8,6%).

Najniższą spłacalnością cechowały się kredyty dla gospodarstw domowych. Na koniec września br.:

- wartość kredytów konsumpcyjnych z opóźnieniem w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 24,3 mld zł i stanowiła 18,0% całego portfela (udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości wynosił 16,8%). Zwraca przy tym uwagę, odnotowany w ostatnich dwóch kwartałach, spadek wartości kredytów o opóźnieniu w spłacie od 31 do 180 dni, co może stanowić sygnał o stopniowej stabilizacji jakości portfela kredytowego. Jednak zjawisko to wymaga potwierdzenia w kolejnych okresach.
- wartość kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 5,0 mld zł i stanowiła 2,0% całego portfela (udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości wynosił 1,8%).

²⁶ Różnica pomiędzy wartością kredytów ogółem prezentowaną w tabeli i we wcześniejszych partiach opracowania wynika z pewnych ograniczeń systemu sprawozdawczego i dotyczy głównie kredytów konsumpcyjnych, których część wykazywana jest w innych należnościach. Nie zmienia to jednak istoty zjawiska.

²⁷ jak wyżej.

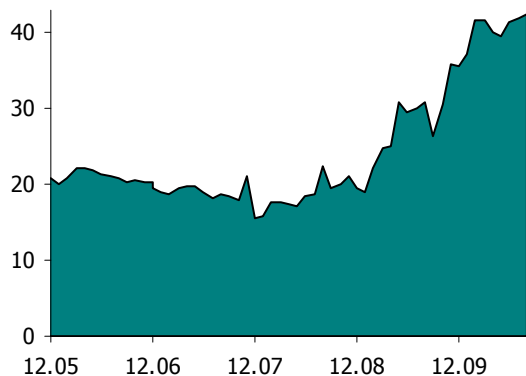
²⁸ Analiza terminowości spłaty w prezentowanym układzie możliwa jest dopiero od marca br.

4.3 Adekwatność kapitałowa

Bieżącą sytuację sektora bankowego w zakresie bazy kapitałowej można uznać za dobrą. Jednak biorąc pod uwagę trudne uwarunkowania zewnętrzne i narastanie niekorzystnych zjawisk w portfelu kredytowym konieczne są działania zmierzające do utrzymania wzmocnionej bazy kapitałowej.

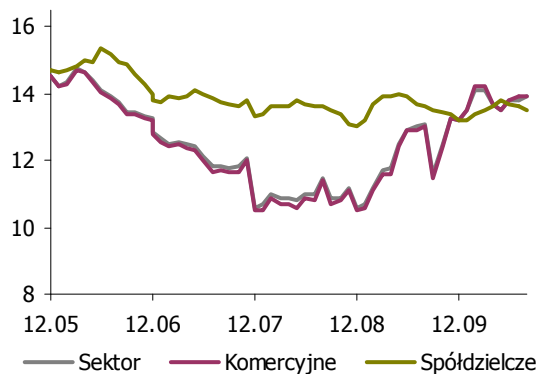
Wykres 69.

Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł)

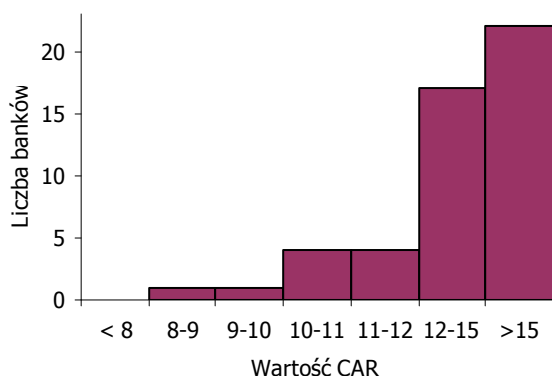
Wykres 70.

CAR - współczynnik wypłacalności (%)

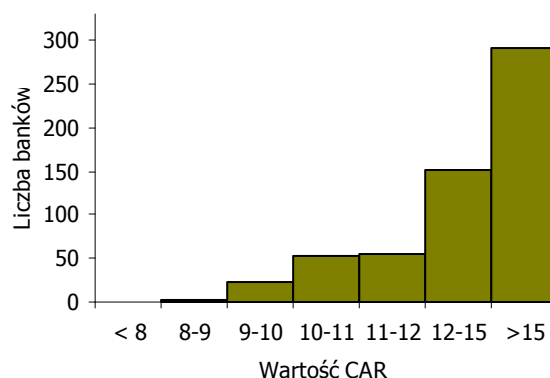
Wykres 71.

Rozkład banków komercyjnych względem CAR

Wykres 72.

Rozkład banków spółdzielczych względem CAR

Fundusze własne ogółem krajowego sektora bankowego wzrosły z 90,1 mld zł na koniec ub.r. do 99,8 mld zł na koniec września br., tj. o 10,9% (rok/rok o 11,8%). Z kwoty tej na fundusze podstawowe przypadało 90,5%, na fundusze uzupełniające 9,2%, a na kapitał krótkoterminowy 0,3%.

Wszystkie banki spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych na poziomie (5 mln EUR dla banków komercyjnych; 1 mln EUR dla banków spółdzielczych).

Niska dynamika akcji kredytowej spowodowała, że całkowity wymóg kapitałowy wzrósł jedynie o 5,8% (rok/rok obniżył się o 2,0%) i na koniec września br. wynosił 57,4 mld zł (wymóg z tytułu ryzyka kredytowego stanowił 87,2% całkowitego wymogu, a wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego 10,8%). Oznacza to, że na koniec września banki posiadały nadwyżkę funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym w wysokości 42,5 mld zł (wobec 35,8 mld zł na koniec ub.r.).

Istotny wzrost funduszy własnych w połączeniu z ograniczonym wzrostem wymogów kapitałowych spowodował **wzrost współczynnika wypłacalności** z 13,3% na koniec 2009 r. do 13,9% na koniec września br.

Na koniec września br. **wszystkie banki posiadały współczynnik wypłacalności na poziomie przekraczającym ustawowe minimum (8%).**

Reasumując, **bieżąca sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra.**

Sytuacja w zakresie płynności krótkoterminowej jest dobra, natomiast niezadowolająca jest sytuacja w zakresie płynności średnio- i długoterminowej. W szczególności utrzymuje się brak sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień oraz brak odpowiedniego poziomu finansowania średnio- i długoterminowego. W tym kontekście za niekorzystne należy uznać dalsze wyhamowanie tempa wzrostu bazy depozytowej.

Głównym obszarem ryzyka jest jakość portfela kredytowego, która na skutek pogorszenia sytuacji makroekonomicznej oraz nadmiernego rozluźnienia standardów polityki kredytowej, uległa silnemu pogorszeniu. W przypadku niektórych banków doprowadziło to do silnego pogorszenia wyników lub wystąpienia dużych strat.

Podstawowym źródłem zagrożeń pozostaje portfel kredytów konsumpcyjnych, którego jakość uległa dalszemu pogorszeniu (mierzona zarówno wzrostem wartości i udziału kredytów ze stwierdzoną utratą wartości, jak i kredytów z opóźnieniem w spłacie powyżej 30 dni). O silnym pogorszeniu jakości tych kredytów zdecydował przyrost kredytów zagrożonych w małych i średnich bankach, działających w obszarze consumer finance.

Daje się zauważyć **stopniowe narastanie problemów z obsługą kredytów mieszkaniowych**. W tym kontekście, za zjawisko niekorzystne należy uznać obserwowany w br. bardzo duży wzrost udziału kredytów o LTV przekraczającym 80% (rekordowy poziom – co drugi kredyt przekracza tę wartość), ponowne wydłużanie czasu trwania umów kredytowych, jak też rozszerzanie akcji kredytowej w walutach obcych (dotyczy to głównie mniejszych instytucji). Działania te prowadzą do wzrostu ryzyka zarówno na poziomie klienta, jak i banków oraz ograniczają możliwości ewentualnej restrukturyzacji zadłużenia w przyszłości.

Sytuacja w zakresie portfela kredytowego MSP i dużych przedsiębiorstw wskazuje na wyhamowanie narastania niekorzystnych zjawisk. Stwierdzony przyrost kredytów zagrożonych wynikał w znacznym stopniu z pogorszenia jakości jednostkowych kredytów w kilku bankach.

5 DZIAŁANIA NADZORCZE W 2010 R.

Nadzór w swoich działaniach nadal skupiał się w na dwu podstawowych kierunkach:

- ocenie sytuacji poszczególnych banków (szczególnie jakości procesu zarządzania ryzykiem),
- ocenie stabilności sektora bankowego, identyfikowaniu ryzyk o charakterze systemowym, podejmowaniu działań prewencyjnych oraz kierowaniu odpowiednich rekomendacji do banków.

W ramach tych działań m.in.:

- prowadzono inspekcje problemowe i kompleksowe oraz monitorowano realizację zaleceń pionspekcyjnych,
- dokonywano ocen programów postępowania naprawczego przekazywanych przez banki oraz kontynuowano działania monitorujące realizację tych programów,
- przeprowadzono testy warunków skrajnych, których celem było określenie potencjalnego wpływu zmiennego otoczenia makroekonomicznego na sytuację finansową instytucji polskiego sektora bankowego,
- kontynuowano monitoring zaangażowania banków wobec zagranicznych podmiotów finansowych (w tym podmiotów powiązanych) oraz źródeł finansowania pozyskiwanego od tych podmiotów,
- kontynuowano monitoring i analizy walutowych transakcji pochodnych zawartych z podmiotami sektora niefinansowego oraz należności z tytułu restrukturyzacji tych ekspozycji,
- przeprowadzono badania ankietowe dotyczące wybranych obszarów działalności bankowej dotyczące: portfela kredytów mieszkaniowych, finansowania sektora samorządowego przez banki, lokat antypodatkowych, bezpieczeństwa związanego z kartami płatniczymi, zaangażowania banków w transakcje walutowymi transakcjami pochodnymi z podmiotami niefinansowymi i podjętych w związku z tym działań restrukturyzacyjnych oraz postępowań sądowych z tego tytułu,
- wprowadzono zmodyfikowaną Metodykę Badania i Oceny Nadzorczej (tzw. BION), jako podstawowego narzędzia oceny poziomu i jakości zarządzania ryzykiem i kapitałem banku,
- analizowano i opiniowano założenia procesów łączenia banków oraz założenia strategii w sytuacji objęcia znaczących pakietów akcji.

Ponadto UKNF kontynuował działania o charakterze zapobiegawczym i dostosowawczym w stosunku do nadzorowanych podmiotów. Podjęto też niezbędne indywidualne działania wobec wybranych banków przede wszystkim w zakresie polityki kredytowej.

Istotny element działań nadzorczych stanowiły też spotkania z zarządami i radami nadzorczymi banków oraz przedstawicielami podmiotów macierzystych. Nadzór bankowy pozostaje też w stałym kontakcie z nadzorami innych krajów także poprzez uczestnictwo w spotkaniach kolegów nadzorczych, dzięki czemu możliwa jest m.in. weryfikacja oceny sytuacji podmiotów dominujących wobec instytucji działających w Polsce.

Celem polityki regulacyjnej realizowanej w 2010 r. jest kontynuacja działań mających na celu poprawę zarządzania ryzykiem przez banki.

W lutym KNF uchwaliła Rekomendację T dotyczącą dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych. W lutym KNF uchwaliła również nowelizację Rekomendacji I dotyczącej zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowymi, a w maju znowelizowała Rekomendację A dotyczącą zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu przez banki transakcji na rynku instrumentów pochodnych.

Obecnie w obszarze regulacji prowadzone są prace zmierzające do wdrożenia przepisów dyrektywy CRD II poprzez dokonanie zmian w uchwałach KNF oraz ustawie Prawo Bankowe. Prowadzone są również prace w zakresie aktualizacji wybranych rekomendacji dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania bankiem, w szczególności odnoszących się do ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Rekomendacja S) oraz tworzenia baz danych odnoszących się do rynku nieruchomości (Rekomendacja J). Planowane zmiany dotyczą przede wszystkim ograniczenia ekspozycji na ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej oraz kwestii związanych z poprawą jakości procesu oceny zabezpieczeń na nieruchomościach.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%).....	5
Wykres 2. Zmiana wymiany handlowej – I-IX 2010 / I-IX 2009 (%)	5
Wykres 3. Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł).....	5
Wykres 4. Wskaźniki klimatu koniunktury.....	5
Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	6
Wykres 6. Roczne tempo wzrostu wynagrodzeń brutto w sek. przeds. (%)	6
Wykres 7. Roczne wskaźniki inflacji (%)	6
Wykres 8. Wynik budżetu państwa (mld zł).....	6
Wykres 9. Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)	7
Wykres 10. Stawki na rynku pieniężnym (%)	7
Wykres 11. Kurs walut głównych względem złotego	7
Wykres 12. Rentowność polskich papierów skarbowych (%)	7
Wykres 13. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%).....	7
Wykres 14. Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe).....	7
Wykres 15. Zmiana wartości indeksów od końca 2005 r. (%).....	7
Wykres 16. Zmiana cen surowców od końca 2005 r. (%).....	7
Wykres 17. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%).....	8
Wykres 18. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%)	8
Wykres 19. Średnie oprocentowanie kredytów OPN (%)	8
Wykres 20. Realne oprocentowanie kredytów i depozytów OPN (%).....	8
Wykres 21. Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł).....	11
Wykres 22. Roczne tempo wzrostu kredytów dla sek. niefinansowego (%)	11
Wykres 23. Kwartalny przyrost kredytów dla sek. niefinansowego (mld zł).....	11
Wykres 24. Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)	11
Wykres 25. Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)	13
Wykres 26. Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)	13
Wykres 27. Kwartalny przyrost kredytów mieszkaniowych (mld zł)	13
Wykres 28. Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)	13
Wykres 29. Struktura nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych (%).....	13
Wykres 30. Udział kredytów o LTV>80% w nowo udzielanych kredyt. (%)	13
Wykres 31. Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł)	14
Wykres 32. Kwartalny przyrost kredytów konsumpcyjnych (mld zł).....	14
Wykres 33. Struktura pozostałych kredytów dla gosp. domowych (mld zł)	15
Wykres 34. Kwartalny przyrost pozostałych kred. dla gosp. dom. (mld zł).....	15
Wykres 35. Kredyty dla sektora przedsiębiorstw (mld zł).....	16
Wykres 36. Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)	16
Wykres 37. Kwartalny przyrost kredytów dla sek. przedsiębiorstw (mld zł).....	16
Wykres 38. Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)	16
Wykres 39. Kredyty dla MSP (mld zł)	16
Wykres 40. Kredyty dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)	16
Wykres 41. Struktura podmiotowa należ. od sek. budżetowego (mld zł)	18
Wykres 42. Struktura przedmiotowa należ. od sek. budżetowego (mld zł).....	18
Wykres 43. Udział w aktywach (%)	19
Wykres 44. Struktura portfela papierów wartościowych (mld zł)	19

Wykres 45. Depozyty (mld zł)	20
Wykres 46. Zmiana stanu depozytów w 2010 r. (mld zł)	20
Wykres 47. Kwartalny przyrost depozytów (mld zł).....	20
Wykres 48. Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)	20
Wykres 49. Kwartalny przyrost depozytów sektora niefinansowego (mld zł)	20
Wykres 50. Przyrost skorygowany o zmiany kursów (mld zł)	20
Wykres 51. Niedopasowanie walutowe aktywów i pasywów (mld zł).....	22
Wykres 52. Udział niedopasowania w sumie bilansowej (%)	22
Wykres 53. Wynik działalności bankowej (mln zł)	23
Wykres 54. Koszty działania (mln zł).....	23
Wykres 55. Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł).....	23
Wykres 56. Wynik finansowy netto (mln zł).....	23
Wykres 57. Przychody i koszty odsetkowe (mln zł)	24
Wykres 58. Przychody odsetkowe od gospodarstw domowych (mln zł)	24
Wykres 59. Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł).....	26
Wykres 60. Odpisy na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe (mln zł)	26
Wykres 61. Wybrane aktywa (mld zł)	28
Wykres 62. Wybrane pasywa (mld zł)	28
Wykres 63. Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)	28
Wykres 64. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)	28
Wykres 65. Kredyty zagrożone (mld zł).....	29
Wykres 66. Zmiana stanu kredytów zagrożonych w 2010 r. (mld zł)	29
Wykres 67. Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)	31
Wykres 68. Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)	31
Wykres 69. Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł).....	32
Wykres 70. CAR - współczynnik wypłacalności (%).....	32
Wykres 71. Rozkład banków komercyjnych względem CAR	32
Wykres 72. Rozkład banków spółdzielczych względem CAR.....	32

SPIS TABEL

Tabela 1. Wybrane pozycje bilansu sektora bankowego (mld zł; %).....	10
Tabela 2. Struktura podmiotowa kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %).....	11
Tabela 3. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł; %)	12
Tabela 4. Struktura kredytów dla przedsiębiorstw (mld zł; %).....	15
Tabela 5. Należności od sektora budżetowego (mld zł; %).....	17
Tabela 6. Kasa, banki centralne, sektor finansowy, instrumenty dłużne i kapitałowe (mld zł; %)	18
Tabela 7. Depozyty, inne zobowiązania i kapitały (mld zł; %).....	19
Tabela 8. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %).....	23
Tabela 9. Przychody i koszty odsetkowe sektora bankowego (mln zł; %).....	24
Tabela 10. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %).....	26
Tabela 11. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)	29
Tabela 12. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %).....	31

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl